

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัดคัม โนลท์ กับนิสิตสาขาวิชาการ
ศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดย

รศ.ดร.ชาัญญา รัตนตูปด

สถาบันวิจัยบรืการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จช
ค 15
011329

สนับสนุนโดย

ทุนส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ปี2543

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2545

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัลคัม โนลส์ กับนิสิตสาขาวิชาการ
ศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดย

รศ.ดร.อาชัญญา รัตนอุบล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนับสนุนโดย
ทุนส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
ปี 2543

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2545

120244848

12 พ.ย. 2546

The Utilization of A Malcolm Knowles's Learning Contract to Non-Formal Education
Students, Faculty of Education, Chulalongkorn University

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Associate Professor Dr.Archanya Ratana-Ubol
Faculty of Education, Chulalongkorn University

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
บทที่	
2 วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดของมัลคัม โนลส์	6
การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	7
การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน	20
บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน	24
ธรรมชาติของกลุ่มนิสิตสาขาวิชาการศึกษาในระบบโรงเรียน	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่	
3 วิธีดำเนินการวิจัย	37
การกำหนดกรอบแนวคิด	38
ประชากร	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	39
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	42

เลขหม่   ๗๓
 เลขทะเบียน   ๐๑๑๓๒๙
 วัน,เดือน,ปี   ๗๓.๓.๔๖

	หน้า
บทที่	
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน	45
ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้	47
ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติทดสอบ ที ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตปริญญาตรี	50
ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติทดสอบ ที ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตเพศหญิง และนิสิตเพศชาย	54
ผลการสัมภาษณ์นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้	59
บทที่	
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	60
สรุปผลการวิจัย	61
อภิปรายผล	65
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	83
ภาคผนวก ข แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์	84
ประวัติผู้เขียน	90

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัย เรื่อง การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ กับนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตปริญญาตรี ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ระหว่างนิสิตเพศหญิง และเพศชาย ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ ประชากรคือ นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2543 การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ($\bar{X}$, S.D.) และ t-test ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน เห็นด้วยมากที่สุด ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ของข้อกระทงที่ว่า สัญญาแห่งการเรียนรู้ช่วยวางแผนทางให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าได้ด้วยตนเอง ($X = 4.50$) เห็นด้วยมาก ในด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ ในข้อกระทงต่อไปนี้ แหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้ไปศึกษาด้วยตนเองตามที่ระบุในสัญญาแห่งการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ($X = 4.32$) เห็นด้วยมากที่สุด ในด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในข้อกระทงที่ว่า ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสวางแผนทำสัญญาแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.46$)

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และนิสิตระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในบางประเด็น

3. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนิสิตเพศหญิง และนิสิตเพศชาย ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนิสิตเพศหญิง และนิสิตเพศชาย ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในบางประเด็น

Abstract

The Utilization of A Malcolm Knowles's Learning Contract to Non-Formal Education Students, The Faculty of Education, Chulalongkorn University

The main purpose of this research was to study opinions of Non-Formal Education students towards using a Malcolm Knowles's learning contract for individual work during the study. The other purpose was to compare opinions towards using a Malcolm Knowles's learning contract to Non-Formal Education students between undergraduate and graduate levels and between male and female students. The following areas were analyzed after completing Malcolm Knowles's learning contract at the end of courses : learning objectives, elements of the learning contract and instructor's roles. Questionnaires and interview guide were used to collect the data from 94 Non-Formal Education students of 1999 academic year. The data were analyzed by descriptive statistics ((%, $\bar{X}$, S.D.) And the t-test

The finding suggested that :

1. Overall, Non-Formal Education students mostly agreed at the highest level with the utilization of a Malcolm Knowles's learning contract in the area of learning objectives : the learning contract could assist learners to improve their self-study ($\bar{X} = 4.50$). They mostly agreed at the high level with the utilization of a Malcolm Knowles's learning contract in the area of elements of the learning contract : resources identified by learners in the learning contract were useful to their learning ($\bar{X} = 4.32$). They mostly agreed at the highest level with the utilization of Malcolm Knowles's learning contract in the area of an instructor's roles : an instructor give an opportunity to learners by themselves ($\bar{X} = 4.46$).

2. There was a significant difference between opinions of the undergraduate and graduate Non-Formal Education students towards the areas of learning objectives, elements of the learning contract and instructor's roles at the .05 level on some items.

3. There was no significant difference between opinions of male and female Non-Formal Education students towards the areas of learning objectives, and elements of the learning contract. In contrary result, there was a significant difference between males and females towards the area of instructor' roles at the .05 level on some items.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากการได้รับทุนสนับสนุนจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ และขอขอบคุณฝ่ายวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาประสานงานและสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ในด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอขอบคุณนิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยนี้

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยนี้

อาชัญญา รัตนอุบล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มประชากรนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา	45
2 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มประชากรนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน จำแนกตามเพศ	45
3 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มประชากรนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา และวิชาเอก	46
4 ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อสัญญา แห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	47
5 ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อสัญญา แห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ ในด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้	48
6 ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อสัญญา แห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ ในด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญา แห่งการเรียนรู้	49
7 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตปริญญาตรี ในด้านวัตถุประสงค์	50
8 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตปริญญาตรี	52
9 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตปริญญาตรี ในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้	53
10 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตเพศหญิง และเพศชาย ในด้าน วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	54

ตารางที่		หน้า
11	การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตเพศหญิง และเพศชาย ในด้าน ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้	56
12	การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตเพศหญิง และเพศชาย ในด้าน บทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้	57
13	ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้	59

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ หากผู้สอนเข้าใจในเรื่องนี้แล้ว ผู้สอนก็จะสามารถจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย สามารถสนองตอบต่อความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาแบบการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ (2538) ของผู้วิจัยเอง ได้พบว่า นิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน แต่ละคนมีความแตกต่างในเรื่องของแบบหรือวิธีการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เช่น มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการฟัง การอ่าน การเขียน การพูด ควรเน้นกิจกรรมที่เป็นรายบุคคล หรือกิจกรรมกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกกิจกรรมที่ตนสนใจ สามารถกำหนดเป้าหมายที่ตนต้องการมากขึ้น เป็นต้น

นอกจากนี้ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่จัดอยู่ในปัจจุบัน ยังมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเอง รู้จักการแก้ปัญหา ตลอดจนการพัฒนาจริยธรรม และคุณธรรมในตัวของผู้เรียนเอง หากการพัฒนาที่มีความสำคัญยิ่งต่อศักยภาพของผู้เรียนคือ การพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ใฝ่หาความรู้ (Inquiry Mind) การเป็นผู้ที่รู้จักการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) เป็นสำคัญอีกด้วย

ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ที่ว่า "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ" และมาตรา 24 ที่ว่า "การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

- (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
- (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
- (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
- (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ
- (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้เฉพาะเจาะจง เฉพาะเรื่องตามเนื้อหาวิชาที่ระบุไว้ในหลักสูตร จึงทำให้ผู้สอนไม่อาจจะสามารถจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหา และวิธีการที่หลากหลายได้ตามที่ผู้เรียนต้องการทั้งหมด ซึ่งอาจจะทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน และนำไปสู่การไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนการสอน ตลอดจนไม่สามารถที่จะเป็นผู้นำการเรียนรู้ของตนเองได้ต่อไป

มัลคัม โนลส์ (Malcolm Knowles, 1975) เป็นผู้นำเสนอแนวการสอนผู้ใหญ่ หรือ ที่เรียกว่า Andragogy ศิลปะและศาสตร์ของการสอนผู้ใหญ่ โดยมีความเชื่อในเรื่องของผู้ใหญ่อยู่ 4 ประการคือ

1. มโนทัศน์ของผู้เรียน

ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะสูง และมีมโนทัศน์ต่อตนเองในลักษณะที่จะพัฒนาการจากการที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ไปสู่การเป็นผู้นำตนเอง และเป็นตัวของตนเองมากขึ้น

2. ประสบการณ์ของผู้เรียน

ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะเป็นผู้ที่สร้างสมประสบการณ์อย่างกว้างขวาง จึงสมควรที่จะใช้ประสบการณ์ที่มีความหลากหลายนั้นมาเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ทรงคุณค่าต่อไป

3. ความพร้อมของผู้เรียน

ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะมีความพร้อมที่จะเรียนรู้มากขึ้น เมื่อเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ และรู้สึกว่าคุณรู้นั้นเป็นสิ่งที่จำเป็น และมีประโยชน์ต่อบทบาท ภาระหน้าที่ และสถานภาพทางสังคมของตนเอง

4. แนวทางการเรียนรู้

ส่วนใหญ่แล้วการเรียนการสอนเด็กโดยทั่วไป จะเน้นที่เนื้อหาวิชาการ (Subject-Centered) ซึ่งจะนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ต่อไป ส่วนความรู้ของผศ.ใหญ่ นั้นจะมุ่งเน้นที่การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในทันทีปัจจุบัน โดยสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาที่ตนกำลังเผชิญอยู่ (Problem-Centered)

มัลคัม โนลส์ ได้เสนอการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้หรือ Learning Contract ในการเรียนการสอนผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักการพื้นฐาน 4 ประการของผู้ใหญ่ข้างต้น และจะนำไปสู่การที่ผู้เรียนสามารถพึ่งพาตนเอง และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ดังนั้น การวิจัยนี้จึงสนใจที่จะนำการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของมัลคัม โนลส์ ไปใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งจะสามารถจะช่วยให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ วิธีการและทรัพยากรการเรียนรู้ หลักฐานแห่งความสำเร็จ เกณฑ์และวิธีการประเมินผล ตามความต้องการของผู้เรียน ดังความหมายของสัญญาแห่งการเรียนรู้ตามที่ Anderson และคณะ (1996) ได้เสนอไว้ว่า สัญญาแห่งการเรียนรู้ คือ เอกสารที่ถูกใช้เพื่อช่วยในการวางแผนโครงการการเรียนรู้ โดยมีลักษณะเป็นข้อตกลงที่เขียนขึ้น เพื่อตกลงร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามที่ต้องการ ซึ่งการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้นี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) ต่อไป

ภาควิชาการศึกษาของโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดการเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโท และปริญญาเอก) สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยที่มีความคาดหวังว่า เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาแล้ว จะสามารถจัดการเรียนการสอน การจัดการ บริหารงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นผู้ใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นหากผู้เรียนสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้มีประสบการณ์การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ จากการวิจัยนี้แล้ว ผู้เรียนก็必将มีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวได้อย่างชัดเจน และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ก็จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตการทำงาน และชีวิตจริงของตนเองได้

นอกจากนี้แล้ว ลักษณะของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษาจะมีความแตกต่าง และหลากหลายทั้งในประสบการณ์ส่วนตัว เพศ อายุ และพื้นฐานความรู้เดิม เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะนำสัญญาแห่งการเรียนรู้ ของมัลคัม โนลส์มาใช้ในการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบ ทั้งในระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา และเปรียบเทียบความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของทั้งสองระดับ ตลอดจนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ที่มีต่อเรื่องดังกล่าวด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัลคัมโนลส์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และ นิสิตปริญญาตรีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัลคัม โนลส์
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ระหว่างนิสิตเพศหญิง และ เพศชาย ต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัลคัม โนลส์

ขอบเขตของการวิจัย

- ประชากร: นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 24 คน และนิสิตปริญญาตรีสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 70 คน รวมทั้งหมด 94 คน
- ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้มี 3 ด้านคือ ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ ด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สัญญาแห่งการเรียนรู้ หมายถึง ข้อตกลงร่วมกันที่ร่างขึ้นระหว่างผู้เรียน และผู้สอน เพื่อวางแผน การเรียนรู้ของผู้เรียน ตามที่ มัลคัม โนลส์ได้เสนอไว้ ประกอบด้วย 5 ส่วนคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ ประสงค์ของการเรียนรู้ การกำหนดวิธีการและทรัพยากรการเรียนรู้ การนำเสนอหลักฐานแห่งความสำเร็จ การกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ และกำหนดเวลาที่คาดว่าจะ สำเร็จ

การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ หมายถึง การที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานเดี่ยว ภายใต้แนวคิด ของการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) โดยให้ผู้เรียนได้เลือกเนื้อหาที่ต้องการจะ เรียนรู้ ตามรายละเอียดของเนื้อหาสาระได้ที่กำหนดไว้ โดยกำหนดให้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง นี้เสร็จสิ้นเมื่อจบปลายภาค

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ เป็นข้อมูลที่มีรายละเอียด 3 ด้านคือ วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และ บทบาทของผู้ สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้สอนที่ต้องการ จะนำแนวคิดดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบอยู่

2. ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยนี้ เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้ เรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ เป็นผู้ที่สามารถชี้นำการเรียนรู้ของตนเองได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการจัดการเรียน การสอนทั้งระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษาต่อไป

4. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ของมัลคัม โนลส์ ในการเรียนการ สอนภาควิชาการศึกษาณอกโรงเรียน ที่มีความชัดเจน ตลอดจนนิสิตได้มีประสบการณ์การใช้ สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัลคัม โนลส์

บทที่ 2

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อความเข้าใจและเป็นพื้นฐานในการวิจัยเรื่อง "การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัลคัม โนลส์ กับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. แนวคิดของมัลคัม โนลส์
2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
3. การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน
4. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน
5. ธรรมชาติของกลุ่มนิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดของมัลคัม โนลส์

มัลคัม โนล ได้บัญญัติศัพท์ Andragogy ซึ่งหมายถึง ศิลป์และศาสตร์ว่าด้วยการสอนผู้ใหญ่ โดยค่านึงว่าการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จะทำได้ดีและมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด เมื่อวิธีการและกลวิธีการสอนต่าง ๆ นั้น จะสามารถทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด เนื่องจากมีความเชื่อมั่นว่าผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะสูง มีความพร้อมที่จะเรียน มีประสบการณ์ที่หลากหลาย ผู้ใหญ่จึงเป็นผู้ที่สามารถนำตนเองได้ดี (Self-directing) และในขณะเดียวกัน ผู้ใหญ่เหล่านี้ก็มีความต้องการให้ผู้อื่น ๆ เห็นว่า ตนสามารถนำตนเองได้เป็นอย่างดีด้วย

ดังความหมายของ Self-directed Learning หรือการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า ผู้เรียนจะได้มีโอกาสสำรวจความต้องการของตนเอง สามารถกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ของตนเองได้ รวมทั้งมีโอกาสรับผิดชอบจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเอง และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกด้วย หรือ อาจจะขอคำปรึกษา และความร่วมมือจากเพื่อน หรือผู้สอนได้

ดังนั้น ในการสอนผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ครูผู้สอนจึงไม่ควรจะจูงหรือครอบงำ แนวความคิดของผู้ใหญ่ หากควรใช้วิธีที่จะสนับสนุนให้ผู้ใหญ่สามารถรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

ได้เป็นอย่างดี หลักการที่สำคัญในการสอนผู้ใหญ่ก็คือ การทำให้ผู้ใหญ่มีความรู้สึกอยากที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง

ตามแนวความคิดดังกล่าว ครูผู้สอนจึงควรจะต้องมีกลวิธี หรือเทคนิคการสอนเพื่อสนับสนุนให้ผู้ใหญ่ได้มีโอกาสสำรวจความต้องการของตนเอง สามารถกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้อุปกรณ์ของตนเองได้ รวมทั้งมีโอกาสรับผิดชอบจัดประสบการณ์การเรียนรู้อุปกรณ์ของตนเอง และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ด้วย

ตามแนวคิดของมัลคัม โนลส์ เรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หรือ Self-Directed Learning นั้นควรจะต้องประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญ 3 ประการคือ

1. ผู้เรียน
2. ผู้สอน
3. แหล่งการเรียนรู้ต่างๆ

โดยที่ควรจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะดังนี้คือ

1. เริ่มต้นด้วยการสร้างบรรยากาศสำหรับการแสวงหาคำตอบร่วมกัน (mutual inquiry)
2. ร่วมกันวางแผน
3. ร่วมกันวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้
4. ร่วมกันสร้างเป้าหมาย
5. ร่วมกันออกแบบแผนการเรียนรู้
6. ร่วมกันเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้
7. ร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ความหมายและความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning)

ได้มีผู้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ดังต่อไปนี้

ทัฟ (Tough, 1971) เสนอความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าเป็น การเรียนรู้ที่บุคคลตั้งใจให้เกิดขึ้น โดยมีความผูกพัน มุ่งมั่นกับการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง อย่างต่อเนื่อง และมีการวางแผนการเรียนรู้ดังกล่าวของตนเอง

โนลส์ (Knowles, 1975) เสนอความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าเป็น กระบวนการที่ผู้เรียนคิดริเริ่มการเรียนรู้ของตนเอง โดยวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ เลือกยุทธวิธีการเรียนรู้ และกำหนดการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง โดยอาจจะขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือไม่ก็ได้

สเคเจอร์ (Skager, 1978) เสนอความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าเป็น ประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะ ความสามารถ การวางแผน การบริหารจัดการ และการประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง โดยที่บุคคลนั้น ๆ มีการเรียนรู้แบบร่วมมือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มที่ตนสังกัดอยู่

กิบบอน และ ฟิลลิปส์ (Gibbon and Phillips, 1982) เสนอว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนมีความรับผิดชอบพื้นฐานในการวางแผน ดำเนินกิจกรรม และประเมินประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเอง ตามแผนที่กำหนดไว้

กริฟฟิน (Griffin, 1983) เสนอว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้เฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมีเป้าหมายสู่การเรียนรู้ของตนเองและพัฒนาความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติ และการประเมินผลเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง

บรูคฟีลด์ (Brookfield, 1985) เสนอความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า หมายถึง การแสวงหาความรู้ โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเองอย่างชัดเจน ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการ เรียนรู้ โดยอาจขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้ ทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนการเลือกวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

บอริช (Borich, 1992) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าเป็นทั้งวิธีเรียน และวิธีสอนที่กระตุ้นให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างกระตือรือร้น เพื่อให้

ได้ความรู้ โดยตัวผู้เรียนควรใช้กระบวนการเรียนระดับสูง ได้แก่ การให้เหตุผล การคิดแก้ปัญหา และการคิดวิเคราะห์ซึ่งมีความซับซ้อนมากกว่า การได้รับความเข้าใจ และการนำไปใช้ ซึ่งใช้ในการเรียนรู้ทั่วไป

ฮีมสตรา (Hiemstra, 1994) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า เป็น การเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนรับผิดชอบด้านการวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผลความพยายามในการเรียนรู้ของตนเอง เป็นลักษณะซึ่งทุกคนมีอยู่ระดับหนึ่งของทุกสถานการณ์ของการเรียนรู้ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นโดยผู้เรียนแยกตัวออกจากผู้อื่น ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ และทักษะที่ได้จากการศึกษาจากสถานการณ์หนึ่ง ไปยังสถานการณ์อื่นได้ด้วย

ดิกซอน (Dixon, 1995) ให้ความเห็นว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแต่ละคนอาจได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือไม่ก็ได้ ในการวิเคราะห์ ความต้องการ การเรียนของตนเอง โดยตั้งเป้าหมายในการเรียน กำหนดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เลือกแหล่งความรู้ ตลอดจนสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้ รวมทั้งการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองด้วย

เกียรตวิวรรณ อมาตยกุล (2526) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า หมายถึง การที่เราสามารถริเริ่มและกำหนดความต้องการในการเรียนรู้ที่จะเป็นประโยชน์แก่ชีวิต ได้ด้วยตัวเองสามารถสร้างจุดประสงค์ในการเรียน สามารถใช้คนหรือวัตถุให้เป็นประโยชน์ในการเรียน สามารถเลือกวิธีเรียนเอง วางขั้นตอนการเรียนรู้ และประสบการณ์ได้ด้วยตัวเอง

นรินทร์ บุญชู (2532) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า คือ กระบวนการศึกษาของบุคคล เริ่มจากความตั้งใจ มีจุดมุ่งหมาย มีการวางแผนการเรียน มีทักษะในการศึกษาค้นคว้าและมีการวัดและประเมินตนเองอยู่ตลอดเวลา

สุรกุล เจนอบรม (2532) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า เป็น กระบวนการที่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหาความรู้ โดยมีผู้ช่วยหรือไม่มีผู้ช่วยก็ตาม และบุคคลนั้นต้องมีวัตถุประสงค์ที่แน่ชัดว่าต้องการเรียนอะไร เรียนไปทำไม และควรจะมีถึงความต้องการของตนเอง เลือกวิธีการเรียนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถดำเนินกิจกรรมตามแผน และแบบที่กำหนดไว้ สามารถค้นหาแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2532) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองคือ กระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และการพัฒนาทักษะที่ผู้เรียนจัดการเรียนด้วยตัวเอง โดยได้รับความช่วยเหลือแนะนำ และสนับสนุนจากผู้อื่น เช่น เพื่อนหรือครู การเรียนรู้ด้วยตนเองในที่นี้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๆ คือ

- 1) การวิเคราะห์และการกำหนดความต้องการในการเรียนรู้
- 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้
- 3) การหาแหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนรู้
- 4) การเลือกวิธีการเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้

การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

- 5) การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

สมคิด อิศระวัฒน์ (2538) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหมายถึง การที่ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง โดยอาศัยความช่วยเหลือหรือไม่ก็ได้ ผู้เรียนจะวิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แยกแยะ แจกแจง แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและประเมินผลการเรียนรู้นั้น ๆ

คณาพร คมสัน (2540) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึงการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือถูกกระตุ้นให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบควบคุมการเรียนรู้และ ปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ผู้เรียนวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์ที่จะพัฒนาทักษะการเรียน วางแผนการเรียนโดยเลือกและออกแบบยุทธวิธีการเรียนที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย โดยดำเนินการด้วยตนเองหรือร่วมมือกับผู้อื่นก็ได้

สำหรับผู้วิจัยเองขอให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า การเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้มีโอกาสสำรวจความต้องการของตนเอง สามารถกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ของตนเองได้ รวมทั้งมีโอกาสรับผิดชอบจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองและสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกด้วย โดยอาจจะขอคำปรึกษา และความร่วมมือจากเพื่อนหรือผู้สอนก็ได้

ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

โนลส์ (Knowles, 1975) ได้เสนอความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ดังต่อไปนี้

1) บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียนรู้ได้มากกว่าและดีกว่าบุคคลที่เป็นเพียงผู้รับหรือรอให้ครูถ่ายทอดวิชาความรู้ให้เท่านั้น บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเรียนรู้ได้อย่างตั้งใจโดยมีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่า และคงทนกว่าบุคคลที่รอการสอนเพียงอย่างเดียว

2) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะสอดคล้องกับการพัฒนาการทางจิตวิทยาและกระบวนการทางธรรมชาติของบุคคล กล่าวคือ เมื่อบุคคลยังเป็นเด็กจะมีธรรมชาติที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ต้องการผู้ปกครองช่วยปกป้องเลี้ยงดู และตัดสินใจแทนให้ หากเมื่อเติบโตมีพัฒนาการขึ้นก็จะค่อย ๆ พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระ ไม่ต้องการพึ่งพิงผู้ปกครอง ครู และผู้อื่น การพัฒนาจะเป็นไปในสภาพที่เพิ่มความเป็นตัวของตัวเองแล ขึ้นนำตนเองได้มากขึ้น

3) จากการที่มีนวัตกรรมทางการศึกษาเกิดขึ้น เช่น มีหลักสูตรใหม่ ห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์บริการทางวิชาการ การศึกษาอย่างอิสระ โปรแกรมการเรียนรู้ที่จัดให้แก่บุคคลภายนอก มหาวิทยาลัยเปิด และอื่น ๆ ล้วนผลักดันให้ผู้เรียน ให้เป็นผู้ที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากขึ้น

4) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะเป็นความอยู่รอดของชีวิต ในฐานะที่เป็นบุคคลและการคงอยู่ของเผ่าพันธุ์มนุษย์ เนื่องจากโลกปัจจุบันนี้เป็นโลกใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปกว่าเดิม และมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งข้อเท็จจริงเหล่านี้จะเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความจำเป็นทางการศึกษาและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อเรื่องตลอดชีวิต

ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ของบุคคล โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของตนเอง และนำไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตของบุคคลนั้น ๆ

สเคเจอร์และเดฟ (Skager and Dave, 1977) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมและการประเมินผลการเรียนรู้ ได้แก่ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ บนพื้นฐานความต้องการของตนเอง มี

ส่วนร่วมในการปรับปรุงการบริหารและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม รวมทั้งมีส่วนร่วมในการวางแผนการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและกลุ่ม

2) การเรียนรู้ที่คำนึงถึงความสำคัญของผู้เรียนเป็นรายบุคคล (Individualization of Learning) ได้แก่ การพิจารณาความแตกต่างของความสามารถในการเรียนรู้ แบบการเรียนรู้ (Learning Styles) ของแต่ละบุคคล วุฒิภาวะ ความรู้พื้นฐาน ความสนใจของผู้เรียน มีการจัดการอำนวยความสะดวกสำหรับการเรียนการสอน และการฝึกปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ จัดเนื้อหาและอุปกรณ์สื่อการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้รายบุคคล

3) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้แบบคิดสืบค้น (Inquiry Learning) เปิดโอกาสให้มีการฝึกปฏิบัติเทคนิคที่จำเป็น เช่น การสังเกต การอ่านอย่างมีจุดมุ่งหมาย การบันทึกข้อความ การจัดประเภทหมวดหมู่ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้แหล่งความรู้ สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองและกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ของตนเอง แสดงรูปแบบ และขั้นตอนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง

4) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Inter-Learning) ได้แก่ การกำหนดให้ผู้เรียนแบ่งความรับผิดชอบในกระบวนการเรียนการสอน มีการทำงาน และการทำงานเป็นกลุ่ม ได้ร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน เช่น กลุ่มอายุ ความรู้ ทักษะ และขนาดของกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน

5) การพัฒนาทักษะการประเมินผลตนเอง และการร่วมมือกันในการประเมินผลของผู้เรียน การประเมินผลตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบการประเมินผล การยอมรับการประเมินผลจากผู้อื่นว่าเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการประเมินผลตนเอง มีการร่วมมือกันไม่ว่าจะเป็นการทำงานกลุ่มหรือการทำงานรายบุคคล และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ และการประเมินผลหลายลักษณะ

ไวเนอร์ท (Weinert, 1982) อ้างถึงในคณาพร คมสัน (2540) ได้ตั้งเกณฑ์ในการจัดสภาพการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า ต้องให้อิสระแก่ผู้เรียนระดับหนึ่ง ในการกำหนดจุดประสงค์ การเรียน วิธีเรียน และเวลาเรียน ต้องให้ผู้เรียนแปลงจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นกิจกรรมการเรียน และผู้เรียนต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งผลที่เกิดจากการตัดสินใจของผู้เรียน

เบาวด์ (Boud, 1982) ให้ความเห็นถึงการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า ไม่ได้หมายถึงผู้เรียนจะต้องเรียนเพียงคนเดียวโดยไม่มีชั้นเรียน ผู้สอน และเพื่อนเรียน แต่การที่เข้าใจความหมายเป็นเช่นนั้น เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่แล้วมักจะเลือกเรียนด้วยโครงการเอกัตศึกษา (Individual Project) แท้จริงแล้วการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะเน้นให้ผู้เรียนผู้ที่จะทำงานร่วมกับเพื่อน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีหลายวิธีขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ความรู้เดิมและทักษะของผู้เรียน ผู้เรียนที่มีการนำตนเองในระดับเดียวกันจึงอาจมีวิธีการทำงานที่แตกต่างกันในการทำงานขึ้นเดียวกัน และการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะมีเป้าหมาย และความสนใจของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้สัญญาการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสนับสนุน เพื่อบันทึก และจัดการเรียนรู้ตามที่ต้องการ โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้นำเสนอโครงการ ส่วนผู้สอนจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาเห็นชอบ

แคนดี (Candy, 1990), ลอง (Long, 1989), และ บอนแฮม (Bonham, 1989) อ้างถึงในบูชาร์ด (Bouchart, 1994 : 129) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอน เพื่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเกิดขึ้นได้ทั้งในสภาพการเรียนรู้ในระบบและนอกระบบ นั่นคือการเรียนด้วยการนำตนเองมี 2 แบบ เป็นสภาพการเรียนรู้ที่ได้ถูกจัดไว้แล้ว และสภาพการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาแหล่งความรู้ที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ

เทรฟฟิงเกอร์ (Treffinger, 1995) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนตามระดับการนำตนเอง ในการเรียนรู้ของผู้เรียนว่า เริ่มตั้งแต่ระดับที่ครูเป็นผู้นำ จนถึงระดับที่ผู้เรียนนำตนเองได้ ในระดับสูงครูควรต้องฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้พอเพียง ก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการด้วยตนเอง ผู้เรียนควรมีโอกาสทำงานทั้งการทำงานตามลำพัง มี 4 ประการ ดังนี้

1) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Identification of Goals and Objectives) ได้แก่ การตัดสินใจว่าจะเรียนรู้อะไร ระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนในองค์ประกอบนี้ประกอบด้วย

1.1) ระดับที่ครูเป็นผู้นำ ได้แก่ การที่ครูกำหนดให้ผู้เรียนกระทำตามครู

1.2) การนำตนเองในระดับต้น ได้แก่ การที่ครูนำเสนอเป้าหมายและจุดประสงค์หลาย ๆ ประการให้ผู้เรียนเลือกเอง

1.3) การนำตนเองในระดับกลาง ได้แก่ การที่ผู้สอนร่วมกับผู้เรียนสร้างทางเลือกใหม่

1.4) การนำตนเองในระดับสูง ได้แก่ การที่ผู้เรียนสามารถควบคุมทางเลือกของตนเองในขณะที่ครูเป็นผู้จัดหาอุปกรณ์สื่อการเรียนรู้และแหล่งความรู้ให้

2) การประเมินพฤติกรรมก่อนการเรียนรู้ (Assessment of Entering Behavior) ระดับ การนำตนเองในองค์ประกอบนี้ ประกอบด้วย

2.1) ระดับที่ครูเป็นผู้นำได้แก่ ครูเป็นผู้ทดสอบแล้วนักเรียนปฏิบัติตามขั้นการเรียนรู้ ที่ครูกำหนด

2.2) การนำตนเองระดับต้น ได้แก่ ครูวินิจฉัยผู้เรียนแล้วนำเสนอทางเลือกให้ผู้ เรียนเลือก

2.3) การนำตนเองในระดับกลาง ได้แก่ ครูและผู้เรียนร่วมกันวินิจฉัย หรือทดสอบ ซึ่งอาจเป็นการทดสอบรายบุคคล

2.4) การนำตนเองในระดับสูงได้แก่ ผู้เรียนวินิจฉัยตนเองโดยมี ครูเป็นที่ปรึกษา หากมีบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ชัดเจน

3) การกำหนดกระบวนการเรียนการสอน และการนำกระบวนการเรียนการสอนไปใช้ (Identification and Implementation of Instructional Procedures) ในขั้นตอนนี้ระดับการนำ ตนเองประกอบด้วย

3.1) ระดับที่ครูเป็นผู้นำ ได้แก่ ครูเป็นผู้นำเสนอเนื้อหา แบบฝึกหัด และกิจกรรมทั้ง หมด

3.2) การนำตนเองในระดับต้น ได้แก่ ครูนำเสนอทางเลือกสำหรับนักเรียน ที่จะเลือก ทำได้อย่างอิสระ ตามความสามารถ และความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของแต่ละคน

3.3) การนำตนเองในระดับกลาง ได้แก่ ครูจัดหาแหล่งทรัพยากร และทางเลือกใน การปฏิบัติและใช้สัญญาการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนทำงานภายใต้ขอบเขต ขั้นตอนที่ตัดสินใจทำ

3.4) การนำตนเองในระดับสูง ได้แก่ ผู้เรียนวางโครงการการเรียนรู้กำหนดกิจกรรม แหล่งความรู้ที่ต้องการ กำหนดขอบเขต ลำดับขั้นและตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่จะทำในแต่ละขั้นตอน

4) การประเมินผลการปฏิบัติ (Assessment of Performance) เนื่องจากผู้เรียนมี โอกาสได้ตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติ และกิจกรรมที่จะทำ ดังนั้นผู้เรียน จึงควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลด้วย สิ่งที่ผู้เรียนจะประเมินผลได้แก่ การประเมินผลระดับการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเองในแต่ละองค์ประกอบทั้ง 4 ประการ ซึ่งระดับความสามารถในการ ประเมินของผู้เรียนมีความแตกต่างกัน 4 ระดับ ดังนี้

4.1) ระดับที่ครูเป็นผู้นำ ได้แก่ครูดำเนินการวัดประเมินผลด้วยตนเองเลือก เครื่องมือในการประเมินผลและเป็นผู้ให้ผลการเรียนเอง

4.2) ระดับการนำตนเองในระดับต้น ได้แก่ ครูเชื่อมโยงการวัดและประเมินผลกับ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ และให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงออก และโต้ตอบ

4.3) ระดับการนำตนเองในระดับกลาง ได้แก่ ผู้เรียนร่วมมือกับเพื่อนให้ข้อมูลย้อนกลับ

4.4) ระดับการนำตนเองในระดับสูง ได้แก่ ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2543) ได้เสนอคุณลักษณะต่าง ๆ ที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน และกระบวนการเรียน ได้แก่

1. สามารถเพิ่มความรับผิดชอบให้กับผู้เรียนแต่ละคนในการตัดสินใจทุกขั้นตอน รวมทั้งสามารถควบคุมตนเองให้มีความมานะบากบั่นต่อการเรียนรู้
2. การนำตนเองได้ถือว่าเป็นคุณลักษณะดีที่สุดในตัวบุคคลทุกคน สามารถนำไปใช้ได้ในทุกสถานการณ์ของการเรียนรู้
3. การนำตนเองได้นั้นไม่จำเป็นว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นโดยอยู่ห่างไกลจากผู้อื่น สามารถเรียนรู้ในท่ามกลางผู้อื่นได้
4. ผู้เรียนโดยการนำตนเองจะสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้จากความรู้และทักษะในสถานการณ์หนึ่งไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ ได้
5. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆรวมทั้งทรัพยากรทั้งหลาย เช่น การอ่านด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการเข้ากลุ่มเพื่อทบทวนความรู้ การฝึกปฏิบัติงานกิจกรรมการเขียน/ฟังรายงานผลการเรียน เป็นต้น
6. บทบาทของครู - ผู้สอนที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการได้ เช่น การสนทนากับผู้เรียน การเสนอแนะแหล่งและสื่อการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ การส่งเสริม การคิดอย่างพินิจพิจารณา เป็นต้น
7. สถาบันการศึกษาจำนวนมาก พยายามหาทางสนับสนุนวิธีการศึกษาด้วยตนเอง ผ่านการเรียนรู้ระบบเปิด (open learning) ส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล เปิดสอนรายวิชา และการจัดโปรแกรมการเรียนด้วยเทคโนโลยีใหม่ ๆ

โนลส์ (Knowles, 1975) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีการนำตนเองในการเรียนรู้ไว้ 9 ประการ สรุปได้ดังนี้

- 1) มีความเข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคลในด้านความคิด และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ ได้แก่ เข้าใจความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

- 2) การรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าเป็นบุคคลที่เป็นตัวของตัวเอง ไม่ขึ้นอยู่กับผู้ใดและเป็นผู้ที่สามารถนำตนเองได้
- 3) มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน เพื่อที่จะให้บุคคลเหล่านั้นช่วยสะท้อนเกี่ยวกับความต้องการในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง และการให้และรับความช่วยเหลือจากบุคคลต่าง ๆ
- 4) มีความสามารถในการวิเคราะห์ ความต้องการในการเรียนรู้อย่างแท้จริงโดยร่วมมือกับบุคคลต่าง ๆ
- 5) มีความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ จากความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง โดยเป็นวัตถุประสงค์ที่สามารถประเมินผลได้
- 6) มีความสามารถในการเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้สอนเพื่อขอความช่วยเหลือหรือปรึกษา
- 7) มีความสามารถในการแสวงหาทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
- 8) มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนมีความคิดริเริ่มและมีทักษะในการวางแผนเป็นอย่างดี
- 9) มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำผลจากข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

สเคเจอร์ (Skager, 1978) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้เรียนที่จะเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ดี ควรมีลักษณะ 7 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) การเป็นผู้ยอมรับตนเอง (Self-Acceptance) ได้แก่การมีเจตคติ ทศนคติในเชิงบวกต่อตนเอง
- 2) การเป็นผู้มีการวางแผนการเรียนรู้ (Planfulness) ประกอบด้วย
  - 2.1) การรู้ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง
  - 2.2) การกำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความต้องการนั้น
  - 2.3) การวางแผนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้
- 3) การเป็นผู้มีแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) คือ การเรียนรู้โดยไม่ต้องมีการควบคุม หรือบังคับจากภายนอก เช่น การให้รางวัล การถูกลงโทษ ความต้องการภูมิบัตร หรือตำแหน่ง เป็นต้น

4) การประเมินผลตนเอง (Internalized Evaluation) ว่าสามารถเรียนได้ดีเพียงใด ซึ่งอาจจะขอความร่วมมือจากผู้อื่นในการประเมินผลด้วยก็ได้

5) การมีลักษณะเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (Openness to Experience) ได้แก่การมีความสนใจใคร่รู้ อดทนต่อความไม่ชัดเจนหรือคลุมเครือ ยุ่งยากสับสน เรียนรู้อย่างสนุก ซึ่งจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมต่อไป ซึ่งจะก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ตามมา

6) การมีลักษณะของความยืดหยุ่น (Flexibility) คือ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ เมื่อไม่ประสบผลสำเร็จ โดยมีการสำรวจปัญหา มีการลองผิดลองถูก โดยไม่เลิกล้มความตั้งใจที่จะเรียนรู้

7) ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) บุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเองจะสามารถกำหนดมาตรฐานด้านเวลา และสถานที่ได้ว่าลักษณะการเรียนรู้แบบใดมีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับได้

เดียร์เด็น (Dearden, 1975) อ้างถึงใน เบาวด์ (Boud, 1982) ได้กล่าวถึง คุณสมบัตินของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า ต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ โดยสังเกตได้จากลักษณะต่อไปนี้

- 1) มีความช่างสงสัย และชอบถาม โดยมีความรู้สึกว่าคุณมีสิทธิที่จะถามคำถามเมื่อสงสัย
- 2) จะไม่ยอมรับข้อตกลง หรือข้อเสนอที่ผู้อื่นหยิบยื่นให้โดยไม่ได้วิเคราะห์พิจารณา
- 3) สามารถบอกสิ่งที่ตนสนใจได้
- 4) สามารถตั้งเป้าหมาย หลักการ และกำหนดแผนงานของตนเองได้จากความมุ่งหมาย และความต้องการของตนเองอย่างเสรี โดยปราศจากการบังคับจากผู้อื่น

จะเห็นได้ว่าลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะต้องเป็นผู้ที่มีความอิสระ สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ตลอดจนมีความเชื่อมั่นในตัวเอง สามารถวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ของตนเองได้ อีกทั้งมีความสามารถในการวางแผนการเรียนรู้ของตนเองได้ รู้จักใช้ทรัพยากรการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้ด้วย

องค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

โนลส์ (Knowles, 1975) ได้เสนอองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ความต้องการ โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนบอกความต้องการและความสนใจพิเศษของตนเอง
- 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ ผู้เรียนมีบทบาทที่จะกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้
  - 1) ผู้เรียนควรจะศึกษาวัตถุประสงค์ของรายวิชา แล้วจึงเริ่มเขียนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของตนเอง
  - 2) ผู้เรียนควรเขียนวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนเข้าใจได้และไม่คลุมเครือ
  - 3) ผู้เรียนควรเน้นถึงพฤติกรรมที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้น
  - 4) ผู้เรียนควรกำหนดวัตถุประสงค์ที่สามารถวัดได้
  - 5) ควรกำหนดวัตถุประสงค์ของผู้เรียนในแต่ละระดับ ที่มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด
- 3) การวางแผนการเรียนรู้ ควรให้ผู้เรียนกำหนดแนวทางการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรายวิชา โดยผู้เรียนควรกำหนดแผนกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้
  - 1) ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง
  - 2) การวางแผนการเรียนรู้ควรเริ่มต้นจากการที่ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
  - 3) ผู้เรียนควรเป็นผู้จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
  - 4) ผู้เรียนควรเป็นผู้ระบุนิเวศการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับตนเองมากที่สุด
- 4) การแสวงหาแหล่งวิทยาการและทรัพยากร โนลส์ (Knowles) ได้กล่าวถึง การแสวงหาแหล่งวิทยาการและทรัพยากรทั้งที่เป็นวัสดุอุปกรณ์และบุคคลดังต่อไปนี้
  - 1) แหล่งวิทยาการและทรัพยากรที่เป็นประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียนเอง
  - 2) แหล่งวิทยาการและทรัพยากรที่เป็นเสมือนวิทยากรคือครูหรือเพื่อนผู้ที่สามารถช่วยเหลือร่วมมือกันในกระบวนการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี
  - 3) แหล่งวิทยาการและทรัพยากรที่ใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น
  - 4) ทักษะต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยในการแสวงหาแหล่งวิทยาการและทรัพยากรได้สะดวกและรวดเร็ว เช่น ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการอ่าน เป็นต้น
  - 5) การประเมินผล ผู้เรียนควรจะได้ประเมินผลตามที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ว่าต้องการ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างไร การประเมินผลควรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยทั่วไปที่จะเกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทศนคติ และค่านิยม โดยมีขั้นตอนในการประเมินผลดังนี้

- 1) กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ให้แน่ชัด
- 2) ดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งขั้นตอนนี้มีความสำคัญในการประเมินผลการเรียนการสอน
- 3) รวบรวมหลักฐานการตัดสินใจจากผลการประเมินผล ซึ่งจะต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่สมบูรณ์และเชื่อถือได้
- 4) รวบรวมข้อมูลก่อนเรียน เพื่อเปรียบเทียบหลังเรียนรู้ว่า ผู้เรียนได้ก้าวหน้าไปมากน้อยเพียงใด
- 5) แหล่งของข้อมูล ควรจะแสวงหาข้อมูลจากครูและผู้เรียน ดังนั้นการประเมินผล จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญประการหนึ่ง ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเองได้เป็นอย่างดี

ปัญหาของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543) ได้เสนอปัญหาของการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ 3 ประการ คือ

1. ผู้เรียนไม่มีความคุ้นเคยกับการทำงานที่ไม่มีรูปแบบที่แน่ชัด ไม่เห็นแนวทางที่เด่นชัดหรือไม่เห็นจุดหมายปลายทางที่แน่นอน ผู้เรียนบางส่วนจะเกิดความรู้สึกไม่แน่ใจ ไม่มั่นคง ไม่กล้าตัดสินใจ จึงเกิดความลังเลอยู่ในใจ ธรรมชาติของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมในอดีตคนมักจะถูกจูงให้เดินตามทางที่เตรียมไว้ตลอดเวลา แต่การเรียนรู้ด้วยตนเองผู้เรียนต้องทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองเกือบทั้งหมด

2. ผู้เรียนบางคนอาจจะไม่เข้าใจบทบาทของครูในฐานะที่เป็นผู้แนะนำ คำปรึกษา (facilitator) จำเป็นที่ควรจะได้มีการกล่าวย้าให้ผู้เรียนได้เกิดความมั่นใจว่า การเรียนการสอนแบบนี้เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์และโครงสร้างที่มีแบบแผนเช่นกัน เพียงแต่มีลักษณะบางอย่างที่แตกต่างไปจากสิ่งที่ผู้เรียนได้พบเห็นและปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นวิธีที่เน้นในเรื่องการที่ครูเป็นผู้บอกเนื้อหาให้กับผู้เรียน ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมให้เกือบทั้งหมดแต่ในการเรียนแบบนี้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบแทนที่จะเป็นเรื่องของครู กล่าวง่าย ๆ ก็คือท่านเป็นผู้วางแผนทั้งหมดด้วยตัวของท่านเองว่าท่านจะเรียนอะไร อย่างไร และที่ใด

3. ปัญหาสุดท้ายคือ เรื่องการให้คะแนน หรือการให้ผลการเรียนของวิธีการเรียนการสอนแบบนี้ ผู้เรียนอาจมีความคับข้องใจในเรื่องการวัดผล ประเมินผล ว่าจะมีเกณฑ์อะไรบ้าง จะวัดกันอย่างไร ผลการเรียนที่ยอมรับ หรือเป็นที่พอใจ จะพิจารณาจากอะไร ใครเป็นผู้พิจารณา ในเรื่องนี้วิธีการแก้ปัญหา ก็คือการให้ผู้เรียนทำสัญญาการเรียน (Learning Contract) ผู้เรียนเองจะเป็นคนกำหนดว่าเขาต้องการจะได้เกรดหรือผลการเรียนระดับใด และถ้าต้องการได้ผลการเรียนระดับดังกล่าวเช่นนั้น เขาจะต้องแสดงความสามารถปรากฏว่ามีอะไรบ้าง สัญญาการเรียนนี้จะ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูตัดสินใจได้ถูกต้องว่าผู้เรียนคนใดควรได้คะแนนอยู่ในระดับใด โดยพิจารณาว่าผู้เรียนนั้นได้ทำกิจกรรมหรือแสดงความสามารถให้ปรากฏได้ตามที่เขาได้ระบุไว้ในสัญญาหรือไม่

การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ ควรเริ่มต้นด้วยการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกอย่างเต็มที่ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสกำหนดวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเหมาะสม หลังจากนั้นจึงควรมีการสำรวจดูว่าในปัจจุบันนี้ ความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่แล้วนั้น มีระดับมากน้อยเพียงใด เมื่อได้ที่ทราบระดับความรู้ที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน หลังจากนั้นก็ควรมีการเปรียบเทียบดูว่าความรู้ที่ผู้เรียนต้องการมีกับความรู้ที่มีอยู่แล้วนั้น แตกต่างกันมากน้อยเพียงใด และประการสุดท้ายก็ควรจะหาวิธีที่จะได้รับความรู้ตามที่ต้องการ

ในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ (Learning contract) ซึ่ง Knowles ได้เสนอไว้เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนของผู้ใหญ่ ซึ่งหมายความถึงข้อตกลงที่ได้ร่างขึ้นระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ การเป็นผู้นำตนเอง โดยที่สัญญาแห่งการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง สามารถเลือกวิถีทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้น และสามารถทราบความก้าวหน้าของตนเองที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ไปสู่ความสำเร็จต่อไป โดยกำหนดเป็นหัวข้อย่อยในสัญญาแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้
2. แหล่งวิทยาการและวิธีการเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้
3. หลักฐานที่แสดงว่าวัตถุประสงค์นั้นได้บรรลุตามต้องการ

4. เกณฑ์และวิธีการเพื่อพิจารณาว่าหลักฐานนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้
5. วันเดือนปีที่คาดว่าจะสำเร็จ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543) ได้ให้ความหมายของสัญญาการเรียนรู้นั้น คือ ข้อตกลงที่ผู้เรียนได้ทำไว้กับครูผู้สอนว่าเขาจะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้างในการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั่นเอง โดยมีแนวคิดที่ว่า การเรียนการสอนในระบบโรงเรียนเป็นการเรียนการสอนที่ครูเป็นผู้กำหนดรูปแบบ เนื้อหา กิจกรรม เป็นส่วนใหญ่ ผู้เรียนเป็นแต่เพียงผู้ปฏิบัติตาม ไม่ได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน นักการศึกษาทั้งในตะวันตกและอัฟริกา มองเห็นว่าระบบการศึกษาแบบนี้เป็นระบบการศึกษาของพวกจักรวรรดินิยมหรือเป็นการศึกษาของพวกชนชั้นสูงบ้าง เป็นระบบการศึกษาของผู้ถูกกดขี่บ้าง สรุปแล้วก็คือ ระบบการศึกษาแบบนี้ไม่ได้ฝึกคนให้เป็นตัวของตัวเอง ไม่ได้ฝึกให้คนรู้จักพึ่งตนเอง จึงได้มีผู้พยายามที่จะเปลี่ยนแนวคิดทางการศึกษาใหม่อย่างเช่นระบบการศึกษาที่เน้นการฝึกให้คนได้รู้จักพึ่งตนเอง ในประเทศแทนซาเนีย การศึกษาที่ให้คนคิดเป็นในประเทศไทยเราเหล่านี้เป็นต้น รูปแบบของการศึกษาในอนาคตควรจะมุ่งไปสู่ตัวผู้เรียนมากกว่าตัวผู้สอน เพราะว่าในโลกปัจจุบันวิทยาการใหม่ ๆ ได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วมีหลายสิ่งหลายอย่างที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้ ถ้าจะให้แต่มาคอยบอกกันคงทำไม่ได้ ดังนั้นในการเรียนจะต้องมีการฝึกฝนให้คิดให้รู้จักการหาวิธีการที่ได้ศึกษาสิ่งที่คุณต้องการกล่าวง่าย ๆ ก็คือ ผู้เรียนที่ได้รับการศึกษาแบบที่เรียกว่า เรียนรู้เพื่อการเรียนในอนาคต

ส่วนการเขียนสัญญาการเรียนรู้นั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543) ได้เสนอการเขียนสัญญาแห่งการเรียนรู้ไว้ดังขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 แจกหลักสูตรให้กับผู้เรียนในหลักสูตรจะต้องระบุ

- จุดประสงค์ของรายวิชานี้
- รายชื่อหนังสืออ้างอิงหรือหนังสือสำหรับที่จะศึกษาค้นคว้า
- หน่วยการเรียนย่อย พร้อมรายชื่อหนังสืออ้างอิง
- ครูอธิบายและทำความเข้าใจกับผู้เรียนในเรื่องหลักสูตร จุดมุ่งหมายและหน่วยการเรียนย่อย

ขั้นที่ 2 แจกแบบฟอร์มของสัญญาการเรียน

จุดมุ่งหมาย	แหล่งวิทยาการวิธีการ	หลักฐาน	การประเมินผล
เป็นส่วนที่ระบุว่าผู้เรียนต้องการบรรลุผลสำเร็จในเรื่องอะไร อย่างไร	เป็นส่วนที่ระบุว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้อย่างไร จากแหล่งความรู้ใด	เป็นส่วนที่มีสิ่งอ้างอิงหรือยืนยันที่เป็นรูปธรรมที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้แล้ว โดยเก็บรวบรวมงานเป็นแฟ้มสะสมงาน	เป็นส่วนที่ระบุว่าผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ในระดับใด

ขั้นที่ 3 อธิบายวิธีการเขียนข้อตกลงในแบบฟอร์มแต่ละช่องโดยเริ่มจาก

- จุดมุ่งหมาย
- วิธีการเรียนรู้ หรือแหล่งวิทยาการ
- หลักฐาน
- การประเมินผล

ขั้นที่ 4 ถามปัญหาและข้อสงสัย

ขั้นที่ 5 แจกตัวอย่างสัญญาการเรียนให้ผู้เรียนคนละ 1 ชุด

ขั้นที่ 6 อธิบายถึงการเขียนสัญญาการเรียน

ผู้เรียนลงมือเขียนข้อตกลงโดยผู้เรียนเอง โดยเขียนรายละเอียดทั้ง 5 ช่องในแบบฟอร์มสัญญาการเรียน นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถระบุระดับการเรียนทั้งในระดับดี ดีเยี่ยม หรือปานกลาง ซึ่งผู้เรียนมีความตั้งใจที่จะบรรลุการเรียนในระดับดีเยี่ยมหรือมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้ในระดับดี หรือพอใจ ผู้เรียนก็ต้องแสดงรายละเอียด ผู้เรียนต้องการแต่ละระดับดี คือ ผู้เรียนต้องแสดงความสามารถตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวไว้ในหลักสูตรให้ครบถ้วน การทำสัญญาระดับดีเยี่ยม นอกจากผู้เรียนจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรแล้ว ผู้เรียนจะต้องแสดงความสามารถพิเศษเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ อันมีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร

ขั้นที่ 7 ให้ผู้เรียนและเพื่อนพิจารณาสัญญาการเรียนรู้ให้เรียบร้อย
ต่อไปให้ผู้เรียนเลือกเพื่อนในกลุ่ม 1 คน เพื่อจะได้ช่วยกันพิจารณาสัญญาการเรียนรู้ของ
ทั้ง 2 คน

ในการพิจารณาสัญญาการเรียนรู้ให้พิจารณาตามหัวข้อต่อไปนี้

1. จุดมุ่งหมายมีความแจ่มชัดหรือไม่ เข้าใจหรือไม่ เป็นไปได้จริงหรือไม่บอกพฤติกรรมที่จะให้เกิดจริง ๆ หรือไม่
2. มีจุดประสงค์อื่นที่พอจะนำมากล่าวเพิ่มเติมได้อีกหรือไม่
3. แหล่งวิชาการและวิธีการหาข้อมูลเหมาะสมเพียงใด มีประสิทธิภาพเพียงใด
4. มีวิธีการอื่นอีกหรือไม่ ที่สามารถนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้
5. หลักฐานการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเพียงใด
6. มีหลักฐานอื่นที่พอจะนำมาแสดงได้อีกหรือไม่
7. วิธีการประเมินผลหรือมาตรการที่ใช้วัดมีความเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด
8. มีวิธีการประเมินผลหรือมาตรการอื่นอีกบ้างหรือไม่ ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นที่ 8 ให้ผู้เรียนนำสัญญาการเรียนรู้ไปปรับปรุงให้เหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 9 ให้ผู้เรียนทำสัญญาการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วให้ครูและที่ปรึกษาตรวจ ดูอีก
ครั้งหนึ่ง ฉบับที่เรียบร้อยให้ดำเนินการได้ตามที่เขียนไว้ในสัญญาการเรียนรู้

ขั้นที่ 10 การเรียนก่อนที่จะจบเทอม 2 อาทิตย์ ให้ผู้เรียนนำแฟ้มสะสมงาน (แฟ้มเก็บ
ข้อมูล Portfolio) ตามที่ระบุไว้ในสัญญาการเรียนรู้มาแสดง

ขั้นที่ 11 ครูและผู้เรียนจะตั้งคณะกรรมการในการพิจารณาแฟ้มสะสมงานที่ผู้เรียนนำมา
ส่งและส่งคืนผู้เรียนก่อนสิ้นภาคเรียน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2541)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543) ได้เสนอข้อดีของสัญญาการเรียนรู้ คือ เป็นการ
ประสานความคิดที่ว่าการศึกษา ควรให้ผู้เรียนกำหนดและการศึกษาจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐานเข้า
ด้วยกัน เพราะในสัญญาการเรียนรู้จะบ่งระบุว่าผู้เรียนต้องการเรียนเรื่องอะไร และจะวัดว่าได้บรรลุ
ตามความมุ่งหมายแล้วหรือไม่อย่างไร มีหลักฐานการเรียนรู้อะไรบ้างที่บ่งบอกว่าผู้เรียนมีผลการ

เรียนรู้อย่างไร และจากการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ พบว่าผู้ใหญ่จะเรียนได้ดีที่สุด ก็ต่อเมื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่การบอกหรือการสอนแบบที่เป็นโรงเรียน และผลจากการวิจัยทางด้านจิตวิทยายังพบอีกว่า ผู้ใหญ่มีลักษณะที่เด่นชัดในเรื่องความต้องการที่จะทำอะไรด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีการสอนหรือการชี้แนะมากนัก อย่างไรก็ตามเมื่อพูดถึงระบบการศึกษาก็ย่อมจะต้องมีการกล่าวถึงคุณภาพของบุคคลที่เข้ามาอยู่ในระบบการศึกษา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อเป็นมาตรฐาน ดังนั้นถึงแม้จะให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองก็ตาม ก็จำเป็นจะต้องสร้างมาตรการขึ้นมาเพื่อการควบคุมคุณภาพของผู้เรียน เพื่อให้มีมาตรฐานตามที่สังคมยอมรับ เหตุนี้สัญญาการเรียนจึงเข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอน เป็นการวางแผนการเรียนที่เป็นระบบ

บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

บทบาทของผู้สอน

ในฐานะของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เป็นเพื่อนร่วมทางการเรียนรู้ หรือเป็น Facilitator ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นนั้น ควรจะมีบทบาทดังนี้

1. ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ตามความต้องการทางการศึกษาของตนเอง
2. ร่วมวางแผนกับผู้เรียน เพื่อจัดมวลงประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะสนับสนุนและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้
3. จัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักอยากเรียน ตลอดจนกระตุ้นและสร้างความสนใจให้ผู้เรียนสนใจและเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้จัดขึ้น
4. เลือกวิธีสอนและเทคนิคการสอนที่ดีที่สุดและมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการ
5. แสวงหาและจัดหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนตามความเหมาะสม
6. เปิดโอกาสและช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง

โนลส์ (Knowles, 1975) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนในการวางแผนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า ผู้เรียนจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) การวินิจฉัยการเรียนรู้ (Diagnosing Learning)
- 2) การวินิจฉัยความต้องการ (Diagnosing Needs)
- 3) การกำหนดเป้าหมาย (Formulation Goals)
- 4) การกำหนดทรัพยากรบุคคล และอุปกรณ์สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(Identifying Human and Material Resources for Learning)

5) การเลือกใช้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม (Choosing and Implementing Appropriate Learning Strategies)

- 5) การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluating Learning Outcomes)

เบาวด์ (Boud, 1982) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า ได้แก่ การวางแผนการเรียนรู้ของตัวผู้เรียนเอง โดยอาศัยแหล่งทรัพยากรความรู้ต่าง ๆ ในการช่วยให้แผนการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ โดยอาศัยประสบการณ์ และความชำนาญของผู้อื่นก็ได้ แต่เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียนที่จะให้ได้มาซึ่งคำตอบของคำถามที่ต้องการ

คอร์นวอลล์ (Cornwall, 1982) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยที่ผู้เรียนอาจถามคำถามตนเองสำหรับการวางแผนดังต่อไปนี้

- 1) จะเรียนรู้อย่างไร และเมื่อใดจึงจะเรียนรู้ได้เร็วที่สุด
- 2) จะมีวิธีการอะไรบ้างในการศึกษาเรื่องดังกล่าว
- 3) จะใช้หนังสือ หรือแหล่งข้อมูลอะไรบ้าง
- 4) จะกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะในการศึกษาของตนเองอย่างไร
- 5) จะคาดหวังความรู้ ทักษะ และทัศนคติอะไรบ้าง
- 6) จะประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างไร
- 6) จะใช้เกณฑ์อะไรตัดสินว่าการเรียนรู้ของตนประสบความสำเร็จหรือไม่

ทอมสัน (Thomson, 1992) ได้สรุปบทบาทในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนว่า จะต้องดำเนินการตามขั้นตอน 5 ประการ ดังนี้

- 1) ผู้เรียนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่พอใจด้วยตนเอง โดยร่วมมือกับเพื่อน ๆ ครูผู้สอน และบุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) ผู้เรียนวินิจฉัยความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง

- 3) ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้จากความต้องการของตนเอง
- 4) ผู้เรียนเลือกใช้ประโยชน์จากกิจกรรมและวิธีที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
- 5) ผู้เรียนประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของตนเอง

ธรรมชาติของกลุ่มนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ได้มีผู้เขียนหลาย ๆ ท่าน เห็นพ้องกันว่า วัยผู้ใหญ่ตอนต้น หรือ Young adulthood เริ่มต้น ในช่วงอายุระหว่างวัยรุ่นตอนปลาย จนถึงอายุประมาณ 30 ปีต้น ๆ ดังเช่น บ็อคเน็ค (Bocknek, 1980) ได้แบ่งผู้ใหญ่ตอนต้น เป็น 2 ช่วง เช็คเกอร์ริง และ ฮาวิกเฮอร์ช (Checkering and Havighurst, 1981) ได้แบ่งผู้ใหญ่ตอนต้นเป็น 2 ช่วง คือ วัยรุ่นตอนปลาย และเยาวชน (อายุ 16 – 20 ปี) และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 23 – 35 ปี) ดาร์เก็นเวล (Darkenwald, 1984) ได้แบ่งวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็น 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 ผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 17 – 24 ปี) และขั้นตอนที่ 2 ผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 25 – 34 ปี) ดังนั้นกลุ่มนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีนิสิต 2 ระดับ คือ นิสิตระดับปริญญาบัณฑิต (ครุศาสตรบัณฑิต) และนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา (ครุศาสตรมหาบัณฑิต และครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต) จึงมีอายุตั้งแต่วัยรุ่นตอนปลาย จนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง ที่สอดคล้องกับภารกิจเชิงพัฒนาการในวัยรุ่น (อายุ 12 – 18 ปี) ภารกิจเชิงพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 18 – 35 ปี) และภารกิจเชิงพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ตอนกลางหรือวัยกลางคน (อายุ 35 – 60 ปี) ที่เชียรศรี วิวิธศิริ (2541) ได้เสนอไว้ ดังนี้คือ

ภารกิจเชิงพัฒนาการในวัยรุ่น (อายุ 12 – 18 ปี)

1. ยอมรับลักษณะสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งฐานะบทบาทของเพศชายและหญิงในสังคม
2. สร้างความสัมพันธ์อันดีและเหมาะสมกับเพื่อนวัยเดียวกันได้ ทั้งเพื่อนที่เป็นเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ
3. รู้จักควบคุมอารมณ์ได้ มีความคิดอิสระไม่ขึ้นกับพ่อแม่หรือผู้ใหญ่คนอื่น
4. รู้จักรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องการเงินการใช้จ่ายของตนเองได้
5. มีการเลือกและเตรียมตัวเพื่องานอาชีพ

6. เริ่มพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา ความคิดรวบยอด และทักษะที่จำเป็นเพื่อการเป็นพลเมืองดีต่อไป
7. มีความต้องการที่จะรับผิดชอบตนเองและทำหน้าที่ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวม
8. มีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานและการมีชีวิตครอบครัว
9. มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องค่านิยมตลอดจนรู้จักตัดสินใจเลือกค่านิยมมาตรฐานที่ตนควรยึดเป็นหลักเป็นแนวทางในชีวิต

ภารกิจเชิงพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 18 – 35 ปี)

1. เลือกว่าคู่ครอง
2. เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตร่วมกับคู่ครอง
3. เริ่มต้นสร้างชีวิตครอบครัว
4. เริ่มต้นมีอาชีพที่แน่นอนและมั่นคง
5. เริ่มสร้างบ้านและสร้างฐานะครอบครัว
6. อบรมเลี้ยงดูบุตร ธิดา
7. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของพลเมืองดี
8. เข้าสังคมและคบเพื่อนที่มีรสนิยมตรงกัน

ภารกิจเชิงพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ตอนกลางหรือวัยกลางคน (อายุ 35 – 60 ปี)

1. ประสบความสำเร็จ เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น
2. มีความมั่นคงทั้งฐานะทางเศรษฐกิจและมาตรฐานความเป็นอยู่
3. คอยช่วยเหลือแนะนำบุตร ธิดาที่อยู่ในระยะวัยรุ่นให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีความรับผิดชอบต่อความสุขต่อไป
4. ใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เหมาะสมกับวัยและความสนใจ
5. เรียนรู้ทำความเข้าใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับชีวิตคู่ครองมากขึ้น มีความผูกพันใกล้ชิดกับคู่ครองของตนมากขึ้น
6. ยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายในวัยกลางคน
7. ปรับตัวให้เข้ากันได้กับพ่อแม่ที่สูงอายุมากขึ้น

จากลักษณะของกลุ่มนิสิตดังกล่าวข้างต้น ผนวกกับทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ของ มาสโล ที่ ได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ในลักษณะลำดับขั้นของความต้อการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกายหรือต้องการวัตถุที่จะมาทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ (Physiological needs or Survival needs) เป็นความต้องการอันดับแรกของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการทางด้านปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศ ที่จำเป็นในการดำรงเผ่าพันธุ์ของมนุษย์

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety needs) มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะดำรงชีวิตอยู่โดยปราศจากภัยอันตราย มีสุขภาพจิต สุขภาพกายดี มีความมั่นคงในอาชีพหน้าที่การงานและฐานทางเศรษฐกิจ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและการยอมรับจากผู้อื่น (Love and Belonging needs) ทุกคนต้องการความรักจากผู้อื่น เช่น จากพ่อแม่ จากเพื่อนต้องการที่จะให้และรับความรัก มีมิตรจิตซึ่งกันและกัน ปราบปรามที่จะเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ

ขั้นที่ 4 ความต้องการได้รับการยกย่อง มีเกียรติยศ ชื่อเสียง (Self – esteem needs) หรือความต้องการที่จะเห็นคุณค่าและความสามารถของตัวเอง เป็นการประเมินผลตนเอง ได้รู้ว่าตนเองมีค่า ทุกคนในสังคมยอมรับนับถือให้เกียรติยกย่องเกิดความรู้สึก เชื้อมั่น ยอมรับนับถือตัวเอง (Self – respect)

ขั้นที่ 5 ความต้องการเป็นตัวของตัวเอง สามารถกระทำตนได้ตามความสามารถที่เป็นจริง (Self-actualization or Self-fulfillment needs) เป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต ของคนที่พัฒนาขั้นสูงสุดแล้ว เพื่อแสดงถึงความสามารถ และศักยภาพที่จะกระทำได้ของตัวเอง มนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง มุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดหรืออุดมคติที่ตน กำหนดไว้ บุคคลที่ได้รับการความต้องการผ่านมาถึงขั้นที่ 5 นี้ จะรับรู้หรือเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงมีความเป็นอิสระสามารถทำทุกสิ่งได้ตามที่ตนต้องการ และทำอย่างถูกต้องมีเหตุผลอย่างคนคิดเป็น (เชียรศรี, วิวิธสิริ, 2541)

จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ควรจะต้องสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียน ควร

สนับสนุนผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากเรียน ภายใต้บรรยากาศที่ปราศจากความกดดันและเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่แล้วก็จะทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจและต้องการจะเรียนรู้ต่อไป ดังนั้นการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ กับนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ก็จะช่วยให้นิสิตได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนต้องการ ช่วยให้นิสิตได้รู้จักตนเอง เคารพตนเอง เห็นคุณค่าความสามารถของตนเอง และมีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักเลือก และตัดสินใจแก้ปัญหา และรับผิดชอบกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง

งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

งานวิจัยในประเทศ

นรินทร์ บุญชู (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้แนวคิดของ ดร.ลูซี่ เมดเสน กุกลิเอลมิโน (Dr.Lucy Madsen Guglielmino) ซึ่งมีองค์ประกอบ 8 ประการคือ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ มีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน มีความรักในการเรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มองอนาคตในแง่ดี และสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา (2) เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับตัวแปรทางด้านเพศ คณะที่ศึกษา เหตุผลในการเข้าศึกษา วิธีเรียน ผลการศึกษาและการประกอบอาชีพขณะศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นโดยดัดแปลงมาจากแบบสอบวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning Readiness Scale) ซึ่งจัดทำโดย ของ ดร.ลูซี่ เมดเสน กุกลิเอลมิโน (Dr.Lucy Madsen Guglielmino) แบบทดสอบนี้ได้นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบและทดลองใช้กับนักศึกษาไทย และหาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.84 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาที่แจ้งขอจบการศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 โดยสุ่มมาจาก 7 คณะ จำนวน 1,050 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ข้อมูลทั้งหมดวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC* ผลการศึกษาพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับสูงเพียง 2 ด้าน คือการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ และการมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง อยู่ในระดับกลาง 6 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การมองอนาคตในแง่ดี มีความรักในการเรียน มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิ

ภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา และมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า เพศ คณะที่ศึกษาและผลการศึกษา ส่งผลให้นักศึกษามีความแตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ส่วนตัวแปรอื่น ๆ 3 ด้าน คือเหตุผลที่เข้าศึกษา วิธีเรียน และการประกอบอาชีพ ขณะศึกษา ไม่ส่งผลให้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องนี้

ส่องหล้า เทพเขาวันนะ (2534) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดนครปฐม พบว่านักศึกษามีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไม่แตกต่างกัน

สุภมาศ ทองใส (2536) พบว่า ผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อยู่ในระดับต่ำ 2 องค์ประกอบคือ ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ด้วยตนเองและความสามารถในการใช้ทักษะ ศึกษาหาความรู้และทักษะแก้ปัญหาที่เหลืออีก 6 องค์ประกอบ อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อจำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ สาขาวิชาชีพ ระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียนและการทำงานระหว่างศึกษา

ศศิธร กุลสิริสวัสดิ์ (2537) ได้ศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรกรรม กรมอาชีวศึกษา และพบว่า นักศึกษามีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อจำแนกตามอายุ หลักสูตรและการศึกษา

วิมลพรรณ กุสัถ์นาม (2538) ได้ศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนมีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูง และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่างกัน มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง แตกต่างกัน

สร้อยทิพย์ อุจวาที (2539) ได้ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสามารถในการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ พบว่าในภาพรวม หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ระดับสูง จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา ๓มีลำเนา และคะแนนการประเมินผลการอบรมผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน

สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ (2540) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรอิสระพบว่า นักศึกษาชายมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่านักศึกษาหญิง นักศึกษาที่มีผลการศึกษาสูงจะมีทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนและการแก้ปัญหาสูง ในด้านอายุและสาขาวิชาไม่พบว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความแตกต่างกัน

กิงกาญจน์ ตั้งศรีไพร (2542) ได้ศึกษาวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิจัยเรียนทางไกล ในจังหวัดนนทบุรี และพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีเรียนรู้ด้วยการอ่าน ฟัง สอบถาม ดูและสังเกต ลงมือปฏิบัติ ในระดับปานกลาง มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูง เหตุผลในการเข้ามาเรียนต่างกัน มีวิธีเรียนรู้ด้วยการฟัง ถาม และปฏิบัติต่างกัน นักศึกษาที่มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ย วิธีการเรียนรู้ทุกวิธีต่างกันเพศ อายุ อาชีพขณะศึกษาไม่มีผลต่อวิธีการเรียนรู้

สุนทร สุทองหล่อ (2542) ได้ศึกษาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต และพบว่า นักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิตมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ปานกลาง นักศึกษาชายและหญิงมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ไม่แตกต่างกัน นักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิตที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาศาสนาสถาบันราชภัฏสวนดุสิตที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเผด็จการ และแบบคุ้มครองที่แตกต่างกัน มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไม่แตกต่างกัน รวมทั้งนักศึกษาที่บิดา มารดา มีระดับการศึกษาต่างกัน และผลการเรียนเดิมของนักศึกษาที่ต่างกัน มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไม่แตกต่างกัน

การวิจัยในต่างประเทศ

การศึกษาวิจัยด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้เริ่มอย่างจริงจังในต่างประเทศมา 20 กว่าปีแล้ว งานวิจัยเหล่านี้ ก่อให้เกิดความก้าวหน้าที่สำคัญในงานวิจัยด้านการศึกษาผู้ใหญ่ คณะกรรมการคณาจารย์ทางการศึกษาผู้ใหญ่ (Commission of Professors of Adult Education) ในสหรัฐอเมริกา ได้ตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การศึกษาเรื่องนี้ได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นทฤษฎีสำคัญ โดย โคปแลนด์ (Copeland) กราโบวสกี (Grabowski) และฮีมสตรา (Hiemstra) ได้ให้แนวทางแบบใหม่ในการนำไปสู่การปฏิบัติ บอยด์ และแอปส์ (Boyd & Apps) พยายามอธิบายลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และกุกลิเอลมิโน (Guglielmino) ได้สร้างเครื่องมือสำหรับวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นแบบมาตราประมาณค่า จำนวน 58 ข้อ ซึ่งซับบาเกียน (Subbaghan) ฮาสสัน (Hassan) และบรอกเกตต์ (Brockett) ได้ทำการทดสอบเครื่องมือนี้ และระบุว่า เป็นแบบวัดที่มีความน่าเชื่อถือ และมีความสมเหตุสมผล

กุกลิเอลมิโน (Guglielmino, 1977) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หรือ Self-Directed Learning Readiness Scale (SDLRS) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 307 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่แตกต่างกัน 4 กลุ่ม คือกลุ่มระดับ High School Juniors กลุ่มระดับ High School Seniors กลุ่มนักศึกษาในระดับวิทยาลัยที่เรียนเต็มเวลา และกลุ่มนักศึกษาภาคค่ำ เมื่อนำคำตอบมาวิเคราะห์รายข้อ และประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบวัด SDLR ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.87 ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีองค์ประกอบ 8 ประการคือ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ มโนคติต่อตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความคิดริเริ่มและความเป็นอิสระในการเรียนรู้ รับผิดชอบในการเรียนรู้ ความรักการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ มองอนาคตในแง่ดี รวมทั้งความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาระดับพื้นฐาน และทักษะการแก้ปัญหา

โมเรต (Mourad, 1978) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการเรียนรู้ เพศ และความคิดริเริ่มด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนที่มีสติปัญญาดีเลิศ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 684 คน ซึ่งได้มีการทดสอบด้วย Teaching Rating Scale ได้คะแนนเฉลี่ย 569 คะแนน เครื่องมือที่ใช้ศึกษาคือ SDLRS กับ TTCT (Tarrance Tests of Creative Thinking) Verbal Form A, Task 1-2 และ TTCT Figural Form B, Task 3 ผลการวิจัยพบว่า คะแนน SDLRS สัมพันธ์กับคะแนน TTCT และเมื่อจำแนกนักเรียนออกตามระดับ คือ ระดับประถมศึกษา มัธยม

ศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แยกตามเพศ พบว่าองค์ประกอบด้านมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ จะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา องค์ประกอบด้านความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แยกให้เห็นความแตกต่างระหว่างเพศ องค์ประกอบด้านความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แยกให้เห็นความแตกต่างระหว่างเพศ องค์ประกอบด้านความสามารถในการใช้ทักษะเบื้องต้นในการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา มีความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จะมีคะแนนสูงกว่านักเรียนประถมและมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อแยกตามเพศในลักษณะรวม นักเรียนชายและหญิง ไม่มีความแตกต่างกัน แต่กลุ่มนักเรียนชายดีออกกว่ากลุ่มนักเรียนหญิง ในด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่นักเรียนชายเหนือกว่า ในองค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์

บ็อกซ์ (Box, 1983) ได้ศึกษาลักษณะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาปัจจุบัน และผู้ที่สำเร็จการศึกษา ด้านโปรแกรมพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา ระดับแรก ระดับที่สอง และนักศึกษาที่จบระดับอนุปริญญาด้านพยาบาลจาก Tulsa Junior College เมือง Tulsa มลรัฐ Oklahoma จำนวน 477 คน โดยใช้ SDLRS เป็นเครื่องมือในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ภายในและระหว่างกลุ่มในด้านอายุ และเพศ แต่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ในด้านคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กับคะแนนรวมของเกรดเฉลี่ยสะสม

ยัง (Young, 1986) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ เพศ และการควบคุมตนเองกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยจอร์เจีย (Georgia) จำนวน 126 คน โดยใช้ SDLRS และ ANS-IE (Adult Nowicki Strickland International-External Scale) ผลการวิจัยพบว่า ไม่ปรากฏความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ เชื้อชาติ และการควบคุมตนเองกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

แมคคาร์ธี (McCarthy, 1985) ได้ศึกษาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเจตคติของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกคณิตศาสตร์ ระหว่างนักศึกษาอายุน้อยกับนักศึกษาที่มีอายุมาก โดยใช้ SDLRS และ MAS (The Math Attitude Scale) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาอายุน้อยมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับปานกลาง และมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ในเชิงลบ นักศึกษาที่มีอายุมากมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับปานกลางและสูงกว่า มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แต่ยังมีความกังวลต่อการเรียนเช่นเดียวกับนักศึกษาที่มีอายุน้อย

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสองกลุ่ม ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มอายุน้อย กับกลุ่มอายุมาก

เรย์โนลส์ (Renolds, 1985) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการเข้าศึกษาของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนนอกเวลาในมหาวิทยาลัยชุมชน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 95 คน มีอายุเฉลี่ย 35.17 ปี โดยใช้ SDLRS และ EPS (Education Participation Scale) พบว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ระหว่างแรงจูงใจด้านพุทธิปัญญา กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยประสบการณ์ และสิ่งปะทะที่ท้าทายต่าง ๆ ในชีวิตเป็นอิทธิพลที่สำคัญ และระบุว่า ความสนใจทางพุทธิปัญญาเป็นเหตุผลสำคัญในการเข้าร่วมโปรแกรม

จากผลการศึกษาของ ยัง (Young, 1986) บีจ้อท (Bejot, 1981) บ็อกซ์ (Box, 1983) และเกรย์ (Grey, 1986) พบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

กูเทนสัน (Gutenson, 1978) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพยากรณ์บุคลิกลักษณะของนักศึกษา ในการปฏิบัติตนให้ประสบความสำเร็จ ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และพบว่า ความสามารถทางสมอง ประสิทธิภาพทางสติปัญญา ลักษณะนิสัยด้านการศึกษา และทัศนคติทางด้านการศึกษา สามารถใช้ทำนายการประสบความสำเร็จในกลุ่มที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้

แซบบะเคเฮียน (Sabbaghian, 1980) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กับมโนภาพต่อตนเองของผู้เรียนผู้ใหญ่ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพต่อตนเองของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ และพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กับมโนภาพต่อตนเอง เพศ และอายุมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กล่าวคือเพศหญิงมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สูงกว่าเพศชาย และผู้เรียนที่มีอายุมากกว่า มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สูงกว่าผู้เรียนที่มีอายุน้อยกว่า

บรอกเค็ท และฮีมสตรา (Brockett and Hiemstra, 1991) ได้กล่าวถึง ฮูล (Houle, 1960) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยได้สัมภาษณ์ผู้ใหญ่จำนวน 22 คน ซึ่งเข้ารับการฝึกอบรม และพบว่าผู้ใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมโดยมีเหตุผลแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ (1) Goal-Oriented จะเป็นกลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายเกี่ยวกับความสำเร็จในอาชีพ หรือการเปลี่ยนอาชีพ (2) Activity-Oriented กลุ่มนี้เลือกที่จะเข้าร่วมในการศึกษาต่อเนื่อง

เพื่อการสมาคมหรือมีโอกาสได้พบปะผู้คน (3) Learning-Oriented กลุ่มนี้มาเข้าร่วมเพราะมีความสนุกกับการเรียนรู้หรือสนใจในเรื่องที่เรียน

นอกจากนี้ บรอกเค็ท และฮีมสตรา (Brockett and Hiemstra, 1991) ได้กล่าวถึงมูเรด (Mourad, 1978) ที่ได้ศึกษาระดับ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หรือ Self-Directed Learning Readiness Scale (SDLRS) กับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีสติปัญญาดีเลิศ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำแนกตามเพศ และระดับผลการศึกษา และพบว่า นักเรียนเพศหญิงมีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แตกต่างจากเพศชาย และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สูงกว่านักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น

กริฟฟิน (Griffin, 1991) ได้ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หรือ Self-Directed Learning Readiness Scale (SDLRS) และองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 357 คน และคณาจารย์ 86 คน ในวอชิงตัน ดีซี โดยใช้แบบวัด SDLR ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ไม่ได้มาจากสายพยาบาลโดยตรง มีคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สูงกว่านักศึกษาที่มาจากสายพยาบาลโดยตรง นอกจากนี้ยังพบว่า อายุ ประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และคะแนนเฉลี่ยสะสมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และนักศึกษาพยาบาลมีความคิดเห็นว่าการเปิดโอกาสที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีจำกัด สำหรับคณาจารย์ที่สอนมีความเห็นว่าตนได้เปิดโอกาส และสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองบ่อยครั้งและเพียงพอ

สตับบิลฟิลด์ (Stubblefield, 1992) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในวัยเด็ก และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ใหญ่ โดยใช้เครื่องมือ Self-Directed Learning Readiness Scale (SDLRS) กับกลุ่มตัวอย่าง 149 คน ซึ่งเป็นบัณฑิตจากมหาวิทยาลัย และผู้ที่ศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี โดยสอบถามข้อมูลส่วนตัวและแบบวัด SDLR หลังจากนั้นได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อคัดเลือกตัวอย่างอีกครั้ง ได้ตัวอย่างจำนวน 16 คน เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึกให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ขั้นตอนสุดท้ายใช้การตรวจทานข้อมูลแบบสามเหลี่ยม (Triangulation) และพบว่าความสัมพันธ์ภายในครอบครัววัยเด็ก ประสบการณ์วัยเด็ก มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ใหญ่ และยังพบว่า การควบคุมตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สรุปจากงานวิจัยต่างๆดังกล่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้มีผู้ที่ให้ความสนใจมาก โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่ เนื่องจากธรรมชาติความต้องการและความสนใจของผู้ใหญ่ จะต้องการรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ต้องการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง ตลอดจนมีกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จต่อไป นอกจากนี้แล้วยังมีองค์ประกอบต่างๆที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และบทบาทของผู้สอน เป็นต้น และองค์ประกอบภายใน ได้แก่ ลักษณะ บุคลิกภาพที่ก่อให้เกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ มโนคติต่อตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความคิดริเริ่ม ความเป็นอิสระในการเรียนรู้ ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ ความรักในการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ การมองโลกในแง่ดี รวมทั้งความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาระดับพื้นฐานและทักษะการแก้ปัญหา เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ที่มุ่งอธิบายความคิดเห็นนิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัลคัม โนลส์ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ และเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และ นิสิตปริญญาตรี ที่มีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัลคัม โนลส์ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน ระหว่างนิสิตเพศหญิง และ เพศชาย ที่มีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัลคัม โนลส์ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ดังมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดกรอบแนวคิด
2. ประชากร
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การกำหนดกรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง รวมทั้งศึกษาแนวคิดของมัลคัม โนลส์ จากหนังสือ เอกสาร บทความจากวารสาร ตลอดจนบทความจากอินเทอร์เน็ตต่างๆ จากนั้นจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

ประชากร

ประชากรคือ นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้ง 2 ระดับคือระดับบัณฑิตศึกษา และระดับปริญญาตรี จำนวน 24 คน และนิสิตปริญญาตรีสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 70 คน รวมทั้งหมด 94 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาซึ่งผู้วิจัยรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

วิชาระดับปริญญาตรี

- 2711 372 การศึกษาทางไกล (2 หน่วยกิต)
 2711 375 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน (2 หน่วยกิต)
 2711 373 การเลือกและเขียนหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ (2 หน่วยกิต)
 2711 376 การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก (2 หน่วยกิต)
 2711 377 พฤติกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน (3 หน่วยกิต)

วิชาระดับบัณฑิตศึกษา

ระดับปริญญาโท

- 2711 604 การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี (2 หน่วยกิต)
 2711 657 กระบวนการการกำกับอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน (2 หน่วยกิต)

ระดับปริญญาเอก

- 2711 796 การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก (2 หน่วยกิต)
 2711 831 การเรียนรู้และพัฒนาการของผู้ใหญ่ในสังคมสารสนเทศ (3 หน่วยกิต)
 2711 832 การวิเคราะห์นวัตกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน (2 หน่วยกิต)

เครื่องมือในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ

- 1.แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ใน 3 ด้าน คือ ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ ด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ (ดูแบบสอบถามในภาคผนวก ก.)

2.แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้
 สัญญาแห่งการเรียนรู้ (ดูแนวคำถามการสัมภาษณ์ในภาคผนวก ก.)

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดของมัลคัม โนลส์ ตลอดจนขั้นตอนการเรียนการสอน
 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง บทบาทของผู้สอน องค์ประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ จาก
 เอกสารบทความและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ และนำมาสร้างแบบสอบถามความคิด
 เห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ และสร้าง
 แบบสัมภาษณ์ ซึ่งครอบคลุมตามกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน (ดูรายชื่อในภาคผนวก) ซึ่ง
 เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นอย่างดี เพื่อตรวจสอบความ
 ตรงตามเนื้อหา (Content Validity) พร้อมทั้งวิจารณ์ และเสนอแนวทางการแก้ไข จากนั้นผู้วิจัยได้
 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามผู้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ
4. นำเครื่องมือที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตคณะครุศาสตร์
 สาขาอื่นๆที่มีใช้สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 20 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของ
 ข้อความ และความหมายของภาษาที่ใช้
5. นำมาตรวจสอบความเชื่อมั่นตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha)
 ปรากฏผลว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .8621 ซึ่งนับว่ามีความเชื่อมั่นที่จะใช้แบบ
 สอบถามต่อไป
6. นำเครื่องมือที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงแล้วนั้นไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนในการจัดเก็บข้อมูล

ขั้นตอนในการจัดเก็บข้อมูลมีดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้กับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียนทั้ง 2 ระดับคือระดับบัณฑิตศึกษา และระดับปริญญาตรี โดยให้นิสิตได้มีโอกาสกำหนดสัญญาแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามประมวลเนื้อหาสาระของวิชานั้นๆ เพื่อเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) ในประเด็นใดก็ตามที่ตนสนใจ ในขอบเขตรายละเอียดของเนื้อหาวิชา (Course Syllabus) ที่ปรากฏ ซึ่งมีลักษณะ เป็นงานเดี่ยวของนิสิตแต่ละคน โดยเป็นงานที่แยกต่างหาก ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามปกติ โดยให้นิสิตนำเสนอผลงานการเรียนรู้ด้วยตนเองในตอนปลายเทอม ตามที่ได้เขียนไว้ในสัญญาแห่งการเรียนรู้ของแต่ละคน

ในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้นี้ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีของมัลคัม โนลส์ 7 ขั้นตอน ในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ในทุกรายวิชาที่รับผิดชอบคือ

- 1). การจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้
- 2). การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน
- 3). การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง
- 4). การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของตนเอง
- 5). การร่วมกับผู้เรียนกำหนดแหล่งการเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้
- 6). การสนับสนุนผู้เรียนดำเนินการเรียนรู้ ไปตามแผนการที่ได้วางไว้
- 7). การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง

โดยผู้วิจัยใช้ในการเรียนการสอนตั้งแต่เทอมต้น-เทอมปลาย ปีการศึกษา 2543

2. เมื่อนิสิตได้ทำสัญญาแห่งการเรียนรู้เสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามแก่นิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียนทั้ง 2 ระดับคือระดับบัณฑิตศึกษา และระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2543 ทุกคน

3. ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจาะลึกนิสิตจำนวน 10 คน (ระดับปริญญาตรี 5 คน ระดับปริญญาโท 5 คน) ในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science x: SPSSx) โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ภูมิหลังของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ค่าคะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	5
เห็นด้วยมาก	4
เห็นด้วยปานกลาง	3
เห็นด้วยน้อย	2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1

3. นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้การหาค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและสรุปรวมในแต่ละด้าน นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยรายชื่อและรายด้านโดยรวมดังนี้

ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
1.00-1.49	หมายความว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.50-2.49	หมายความว่า เห็นด้วยน้อย
2.50-3.49	หมายความว่า เห็นด้วยปานกลาง
3.50-4.49	หมายความว่า เห็นด้วยมาก
4.50-5.0	หมายความว่า เห็นด้วยมากที่สุด

และได้นำเสนอความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อการใช้
 สัญญาแห่งการเรียนรู้ ใช้ $\bar{X}$, SD.

3. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test (independent) ในการวิเคราะห์รายข้อและสรุปรวมในแต่ละ
 ด้าน แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียงในประเด็นต่อไปนี้

1).ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน ระดับบัณฑิตศึกษา และ
 ระดับปริญญาตรี ที่มีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัลคัม โนลส์ ในด้านวัตถุประสงค์ของ
 การเรียนรู้ ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการ
 เรียนรู้

2).ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน เพศหญิงและเพศชาย ที่
 มีต่อ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัลคัม โนลส์ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ส่วน
 ประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

4. ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะ
 จากการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และ
 สรุปเป็นความเรียง

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อแสดงถึงความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ และแสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ระหว่างนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาและนิสิตระดับปริญญาตรี และแสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ระหว่างนิสิตเพศหญิงและเพศชาย ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ โดยเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกกระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา และเพศ ได้นำเสนอในตารางที่ 1 - 3

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ แสดงในตารางที่ 4 - 6

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติทดสอบที ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตปริญญาตรี แสดงในตารางที่ 7 - 9

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติทดสอบที ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย แสดงในตารางที่ 10 - 12

ตอนที่ 5 ผลการสัมภาษณ์นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ แสดงในตารางที่ 13

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา เพศ และวิชาเอก แสดงในตาราง 1 – 3

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละ ของกลุ่มประชากรนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
บัณฑิตศึกษา	24	25.5
ปริญญาตรี	10	74.5
รวม	94	100.00

จากตารางที่ 1 กลุ่มประชากร ประกอบด้วยนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนจำนวน 94 คน เป็นนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา 24 คน หรือร้อยละ 25.5 และเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี 70 คน หรือร้อยละ 74.5

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละ ของกลุ่มประชากรนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	72	76.6
ชาย	22	23.4
รวม	94	100.00

จากตารางที่ 2 กลุ่มประชากร ประกอบด้วยนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพศหญิง จำนวน 72 คน หรือร้อยละ 76.6 และเป็นเพศชาย จำนวน 22 คน หรือร้อยละ 23.4

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละ ของกลุ่มประชากรนิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา และวิชาเอก

วิชาเอก/ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
บัณฑิตศึกษา	24	25.5
ปริญญาตรี วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา	23	24.5
ปริญญาตรี วิชาเอกคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา	8	8.5
ปริญญาตรี วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา	23	24.5
ปริญญาตรี วิชาเอกการสอนภาษาอังกฤษ	16	17.0
รวม	94	100.00

จากตารางที่ 3 กลุ่มประชากร ประกอบด้วยนิสิตบัณฑิตศึกษา จำนวน 24 คน หรือร้อยละ 25.5 นิสิตปริญญาตรี วิชาเอก จิตวิทยาการศึกษา จำนวน 23 คน หรือร้อยละ 24.5 นิสิตปริญญาตรี วิชาเอก คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา จำนวน 8 คน หรือร้อยละ 8.5 นิสิตปริญญาตรี วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 23 คน หรือร้อยละ 24.5 และนิสิตปริญญาตรี วิชาเอก การสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 16 คน หรือร้อยละ 17.0

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ ในด้านวัตถุประสงค์ ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ แสดงในตารางที่ 4-

6

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อสัญญา
 แห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. สัญญาแห่งการเรียนรู้ ช่วยวางแนวทาง ให้ท่านสามารถค้นคว้าได้ด้วยตนเอง	4.50	.58	เห็นด้วยมากที่สุด
2. สัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้ท่านบรรลุ วัตถุประสงค์ในการเรียนตามที่ต้องการ	4.39	.62	เห็นด้วยมาก
3. สัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาตามที่ต้องการ	4.27	.69	เห็นด้วยมาก
4. สัญญาแห่งการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดทักษะ การลงมือปฏิบัติจริงตามที่ต้องการ	4.42	.59	เห็นด้วยมาก
5. สัญญาการเรียนรู้ ทำให้เกิดเจตคติที่ดี ในเรื่องที่ต้องการจะศึกษา	4.17	.71	เห็นด้วยมาก
6. สัญญาการเรียนรู้ ทำให้ท่านใช้เวลา มากเกินไปในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	3.30	1.08	เห็นด้วยปานกลาง
7. สัญญาการเรียนรู้ นำไปสู่การเป็นผู้ที่ ตนเอง(Self - directed Learner)	4.27	.71	เห็นด้วยมาก
8. สัญญาการเรียนรู้ ทำให้ท่านรู้สึกเบื่อหน่าย ที่จะต้องแสวงหาคำตอบต่าง ๆ ด้วยตนเอง	2.58	1.09	เห็นด้วยปานกลาง
9. สัญญาการเรียนรู้ ทำให้ท่านสามารถ นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ต่อไป	4.15	.75	เห็นด้วยมาก
10. สัญญาการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับ เนื้อหาธรรมชาติของสาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน	4.31	.73	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 4 นิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน เห็นด้วยมากที่สุด ในด้าน
 วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ของข้อกระทงที่ว่า สัญญาการเรียนรู้ ช่วยวางแนวทางให้ท่านสามารถ
 ค้นคว้าได้ด้วยตนเอง และเห็นด้วยมาก ในข้อกระทงอื่น ๆ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบ
 โรงเรียน เห็นด้วยปานกลาง ในข้อกระทงที่ว่า สัญญาการเรียนรู้ ทำให้ท่านใช้เวลา
 มากเกินไปในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และสัญญาการเรียนรู้ ทำให้ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายที่จะต้อง
แสวงหาคำตอบต่าง ๆ ด้วยตนเอง

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อสัญญา
แห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ ในด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้

ด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. วิธีการที่ใช้ศึกษาด้วยตนเองตามที่ท่าน ได้ระบุในสัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้เกิด การเรียนรู้ตามต้องการ	4.22	.72	เห็นด้วยมาก
2. แหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่ท่านได้ไปศึกษา ด้วยตนเองตามที่ระบุในสัญญาการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของท่าน	4.32	.64	เห็นด้วยมาก
3. หลักฐานแห่งความสำเร็จตามที่ให้ระบุ ในสัญญาการเรียนรู้ สามารถแสดงถึง การเรียนรู้ของท่านได้อย่างแท้จริง	4.22	.76	เห็นด้วยมาก
4. เกณฑ์ที่ให้กำหนดในสัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้ท่านบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ	4.06	.73	เห็นด้วยมาก
5. การกำหนดวิธีการประเมินผลในสัญญา การเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ด้วย ตนเองของท่าน	4.20	.70	เห็นด้วยมาก
6. การกำหนดระยะเวลาที่คาดว่าจะการเรียนรู้ จะสำเร็จในสัญญาการเรียนรู้ มีประโยชน์ ต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.25	.73	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 5 นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน เห็นด้วยมาก ในด้านส่วน
ประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ทุกข้อกระทงคำถาม

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อสัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ ในด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

ด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ผู้สอนได้อธิบายชัดเจนถึงขั้นตอนการทำสัญญาการเรียนรู้	4.42	.69	เห็นด้วยมาก
2. ผู้สอนได้ยกตัวอย่างประกอบให้เข้าใจในการทำสัญญาการเรียนรู้	4.30	.70	เห็นด้วยมาก
3. ผู้สอนชี้ให้เห็นประโยชน์ของสัญญาการเรียนรู้	4.34	.70	เห็นด้วยมาก
4. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ท่านได้มีโอกาสวางแผนทำสัญญาการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.64	.56	เห็นด้วยมากที่สุด
5. ผู้สอนชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของสัญญาการเรียนรู้ กับการศึกษานอกระบบโรงเรียน	4.35	.63	เห็นด้วยมาก
6. ผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการทำสัญญาการเรียนรู้เมื่อท่านเกิดข้อสงสัย	4.34	.65	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 6 นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน เห็นด้วยมากที่สุด ในด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ของข้อกระทงที่ว่า ผู้สอนเปิดโอกาสให้ท่านได้มีโอกาสวางแผนทำสัญญาการเรียนรู้ด้วยตนเอง และนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน เห็นด้วยมากในข้อกระทงที่เหลือ ของด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติทดสอบที ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตปริญญาตรี แสดงในตารางที่ 7 - 9

ตารางที่ 7 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตปริญญาตรี ในด้านวัตถุประสงค์

ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	นิสิตบัณฑิตศึกษา		นิสิตปริญญาตรี		t
	(N = 24)		(N = 70)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. สัญญาการเรียนรู้ ช่วยวางแผนทาง ให้ท่านสามารถค้นคว้าได้ด้วยตนเอง	4.67	.48	4.44	.61	1.83
2. สัญญาการเรียนรู้ช่วยให้ท่านบรรลุ วัตถุประสงค์ในการเรียนตามที่ต้องการ	4.58	.58	4.33	.63	1.74
3. สัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาตามที่ต้องการ	4.46	.66	4.20	.69	1.59
4. สัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดทักษะ การลงมือปฏิบัติจริงตามที่ต้องการ	4.58	.50	4.37	.62	1.51
5. สัญญาการเรียนรู้ ทำให้เกิดเจตคติที่ดี ในเรื่องที่ต้องการจะศึกษา	4.46	.78	4.07	.67	2.17*
6. สัญญาการเรียนรู้ ทำให้ท่านใช้เวลา มากเกินไปในการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง	3.08	1.44	3.37	.94	.91

ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	นิสิตบัณฑิตศึกษา		นิสิตปริญญาตรี		t
	(N = 24)		(N = 70)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
7. สัญญาการเรียนรู้ นำไปสู่การเป็นผู้ที่ชี้นำตนเอง (Self – directed Learner)	4.63	.58	4.14	.71	3.01*
8. สัญญาการเรียนรู้ ทำให้ท่านรู้สึก เมื่อนายที่จะต้องแสวงหาคำตอบ ต่าง ๆ ด้วยตนเอง	1.83	.92	2.84	1.03	4.25*
9. สัญญาการเรียนรู้ ทำให้ท่านสามารถ นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ต่อไป	4.33	.64	4.09	.78	1.41
10. สัญญาการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับ เนื้อหาธรรมชาติของสาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน	4.63	.65	4.20	.73	2.52*

* p < .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตปริญญาตรี ในด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้

ด้านส่วนประกอบของสัญญา แห่งการเรียนรู้	นิสิตบัณฑิตศึกษา		นิสิตปริญญาตรี		t
	(N = 24)		(N = 70)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. วิธีการที่ใช้ศึกษาด้วยตนเองตามที่ท่าน ได้ระบุในสัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้เกิด การเรียนรู้ตามต้องการ	4.58	.65	4.10	.71	2.95*
2. แหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่ท่านได้ไปศึกษา ด้วยตนเองตามที่ระบุในสัญญา การเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ของท่าน	4.71	.46	4.19	.64	3.66*
3. หลักฐานแห่งความสำเร็จตามที่ให้ระบุ ในสัญญาการเรียนรู้ สามารถแสดงถึง การเรียนรู้ของท่านได้อย่างแท้จริง	4.29	.69	4.20	.79	.50
4. เกณฑ์ที่ให้กำหนดในสัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้ท่านบรรลุวัตถุประสงค์ ตามต้องการ	4.25	.79	4.00	.70	1.46
5. การกำหนดวิธีการประเมินผลในสัญญา การเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ด้วยตนเองของท่าน	4.50	.51	4.10	.73	2.49*
6. การกำหนดวิธีการประเมินผลในสัญญา การเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ด้วยตนเองของท่าน	4.50	.59	4.17	.76	1.92

* p < .05

ตารางที่ 9 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตปริญญาตรี ในด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

ด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้	นิสิตบัณฑิตศึกษา		นิสิตปริญญาตรี		t
	(N = 24)		(N = 70)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้สอนได้อธิบายชัดเจนถึงขั้นตอนการทำสัญญาการเรียนรู้	4.67	.56	4.34	.72	2.25*
2. ผู้สอนได้ยกตัวอย่างประกอบให้เข้าใจในการทำสัญญาการเรียนรู้	4.42	.72	4.26	.70	.96
3. ผู้สอนชี้ให้เห็นประโยชน์ของสัญญาการเรียนรู้	4.71	.55	4.21	.70	3.14*
4. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ท่านได้มีโอกาสวางแผนทำสัญญาการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.83	.38	4.50	.72	2.88*
5. ผู้สอนชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของสัญญาการเรียนรู้ กับการศึกษานอกระบบโรงเรียน	4.54	.66	4.29	.62	1.72
6. ผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการทำสัญญาการเรียนรู้เมื่อท่านเกิดข้อสงสัย	4.58	.58	4.26	.65	2.17*

* p < .05

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติทดสอบที ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตเพศหญิง และเพศชาย แสดงในตารางที่ 10 – 12

ตารางที่ 10 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตเพศหญิง และเพศชาย ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	นิสิตเพศหญิง		นิสิตเพศชาย		t
	(N = 72)		(N = 22)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. สัญญาการเรียนรู้ ช่วยวางแนวทางให้ท่านสามารถค้นคว้าได้ด้วยตนเอง	4.51	.58	4.45	.60	.42
2. สัญญาการเรียนรู้ช่วยให้ท่านบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนตามที่ต้องการ	4.44	.60	4.23	.69	1.43
3. สัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาตามที่ต้องการ	4.28	.65	4.23	.81	.30
4. สัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดทักษะการลงมือปฏิบัติจริงตามที่ต้องการ	4.36	.59	4.64	.58	1.92
5. สัญญาการเรียนรู้ ทำให้เกิดเจตคติที่ดีในเรื่องที่ต้องการจะศึกษา	4.10	.67	4.41	.80	1.82
6. สัญญาการเรียนรู้ ทำให้ท่านใช้เวลามากเกินไปในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	3.33	1.06	3.18	1.18	.57

ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	นิสิตเพศหญิง		นิสิตเพศชาย		t
	(N = 72)		(N = 22)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
7. สัญญาการเรียนรู้ นำไปสู่การเป็น ผู้ที่ชี้นำตนเอง (Self – directed Learner)	4.26	.69	4.27	.77	.05
8. สัญญาการเรียนรู้ ทำให้ท่านรู้สึก เบื่อหน่ายที่จะต้องแสวงหาคำตอบ ต่าง ๆ ด้วยตนเอง	2.64	1.07	2.41	1.18	.86
9. สัญญาการเรียนรู้ ทำให้ท่านสามารถ นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ต่อไป	4.08	.76	4.36	.66	1.55
10. สัญญาการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับ เนื้อหาธรรมชาติของสาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน	4.31	.72	4.32	.78	.07

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของ
 ความ คิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่ง
 การเรียนรู้ ระหว่างนิสิตเพศหญิง และเพศชาย ในด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้

ด้านส่วนประกอบของสัญญา แห่งการเรียนรู้	นิสิตเพศหญิง		นิสิตเพศชาย		t
	(N = 72)		(N = 22)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. วิธีการที่ใช้ศึกษาด้วยตนเองตามที่ท่าน ได้ระบุในสัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้เกิด การเรียนรู้ตามต้องการ	4.18	.74	4.36	.66	1.04
2. แหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่ท่านได้ไปศึกษา ด้วยตนเองตามที่ระบุในสัญญา การเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ของท่าน	4.24	.66	4.59	.50	2.32*
3. หลักฐานแห่งความสำเร็จตามที่ให้ระบุ ในสัญญาการเรียนรู้ สามารถแสดงถึง การเรียนรู้ของท่านได้อย่างแท้จริง	4.25	.73	4.14	.89	.61
4. เกณฑ์ที่ให้กำหนดในสัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้ท่านบรรลุวัตถุประสงค์ ตามต้องการ	4.04	.72	4.14	.77	.53
5. การกำหนดวิธีการประเมินผลในสัญญา การเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ด้วยตนเองของท่าน	4.24	.66	4.09	.81	.84

ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	นิสิตเพศหญิง		นิสิตเพศชาย		t
	(N = 72)		(N = 22)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
6. การกำหนดวิธีการประเมินผลในสัญญาการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของท่าน	4.26	.73	4.23	.75	.20

* p < .05

ตารางที่ 12 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตเพศหญิง และเพศชาย ในด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

ด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้	นิสิตเพศหญิง		นิสิตเพศชาย		t
	(N = 72)		(N = 22)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้สอนได้อธิบายชัดเจนถึงขั้นตอนการทำสัญญาการเรียนรู้	4.35	.72	4.68	.57	2.27*
2. ผู้สอนได้ยกตัวอย่างประกอบให้เข้าใจในการทำสัญญาการเรียนรู้	4.25	.73	4.45	.61	1.20
3. ผู้สอนชี้ให้เห็นประโยชน์ของสัญญาการเรียนรู้	4.33	.67	4.82	.79	.18
4. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ท่านได้มีโอกาสวางแผนทำสัญญาการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.51	.69	4.82	.50	2.26*

ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	นิสิตเพศหญิง		นิสิตเพศชาย		t
	(N = 72)		(N = 22)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
5. ผู้สอนที่ให้ท่านเห็นความสัมพันธ์ของ สัญญาการเรียนรู้ กับการศึกษา นอกระบบโรงเรียน	4.29	.62	4.55	.67	1.66
6. ผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการทำสัญญาการเรียนรู้ เมื่อท่านเกิดข้อสงสัย	4.26	.63	4.59	.67	2.11*

p < .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 5 ผลการสัมภาษณ์ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้นโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ แสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้นโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

ผลการสัมภาษณ์ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้นโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ จำนวน 10 คน พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้ว นิสิต จำนวน 4 คน จาก 10 คน มีปัญหาจากแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการทำสัญญาแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะหนังสือ วารสาร และเอกสารต่าง ๆ ในห้องสมุด นิสิต จำนวน 3 คน จาก 10 คน มีปัญหาในการตัดสินใจความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง โดยให้เหตุผลว่า “ไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะตัดสินใจ” นิสิต จำนวน 3 คน จาก 10 คน มีความคิดเห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้เวลามาก นิสิตจำนวน 2 คน จาก 10 คน มีความคิดเห็นว่า ไม่สามารถเขียนวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ได้โดยให้เหตุผลว่า “ไม่ทราบว่าตนเองขาดความรู้เรื่องอะไรที่จะต้องนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้” และประการสุดท้าย นิสิต จำนวน 2 คน จาก 10 คน ไม่ต้องการจะทำสัญญาการเรียนรู้ในเนื้อหาที่ตนไม่คุ้นเคย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ กับนิสิตสาขา ศึกษาศาสตร์ศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครั้งนี้ ครอบคลุมสาระ สำคัญต่าง ๆ คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย การ เก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะดังมีรายละเอียด ต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตสาขาศึกษาศาสตร์ศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการ ใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตสาขาศึกษาศาสตร์ศึกษานอกระบบโรงเรียน ระหว่าง นิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตปริญญาตรี ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตสาขาศึกษาศาสตร์ศึกษานอกระบบโรงเรียน ระหว่างนิสิตเพศหญิง และเพศชาย ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตสาขาศึกษาศาสตร์ศึกษานอกระบบโรงเรียน ระดับบัณฑิตศึกษาในปีการ ศึกษา 2543 จำนวน 24 คน และนิสิตปริญญาตรีสาขาศึกษาศาสตร์ศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 70 คน รวม ทั้งหมด 94 คน

การรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้กับนิสิตสาขาศึกษาศาสตร์ศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้ง ระดับบัณฑิตศึกษาและระดับปริญญาตรี โดยให้นิสิตกำหนดสัญญาแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง ภายในรายละเอียดของเนื้อหาวิชาที่ปรากฏ โดยให้เป็นงานเดี่ยวของนิสิตแต่ละคน เพิ่มเติมจาก การเรียนการสอนตามปกติ และให้นิสิตนำเสนอผลงานในตอนปลายภาคในทุกรายวิชาที่ผู้วิจัยรับ ผิดชอบ

2. เมื่อนิสิตได้ทำสัญญาแห่งการเรียนรู้เสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้แก่ นิสิตทุกคน และได้สัมภาษณ์เจาะลึก นิสิตจำนวน 10 คน เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ โดยที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 94 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และได้สัมภาษณ์ นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 10 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS ^๙) เพื่อคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายข้อ และรายด้านโดยรวม และวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา และระหว่าง เพศหญิง และเพศชาย

สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ในการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 5 ตอน คือ (1) ข้อมูลทั่วไปของ นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน (2) ความคิดเห็นของ นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ (3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของ นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่าง นิสิตระดับ บัณฑิตศึกษา และ นิสิตระดับปริญญาตรี (4) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของ นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่าง เพศหญิง และ เพศชาย (5) ผลการสัมภาษณ์ นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของ นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน

กลุ่มประชากร ประกอบด้วย นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 94 คน เป็น นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา 24 คน หรือร้อยละ 25.5 และเป็น นิสิตระดับปริญญาตรี 70 คน หรือร้อยละ 74.5 กลุ่มประชากร เป็น เพศหญิง จำนวน 72 คน หรือร้อยละ 76.6 และเป็น เพศชาย จำนวน 22 คน หรือร้อยละ 23.4 นิสิตที่เป็น นิสิตปริญญาตรี มี 4 วิชาเอก คือ วิชาเอก จิตวิทยาการศึกษา จำนวน 23 คน หรือร้อยละ 24.5 วิชาเอก คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา จำนวน 8 คน หรือร้อยละ 8.5 วิชาเอก เทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 23 คน หรือร้อยละ 24.5 และ วิชาเอก การสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 16 คน หรือร้อยละ 17.0

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

นิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน เห็นด้วยมากที่สุด ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ของข้อกระทงที่ว่า สัญญาแห่งการเรียนรู้ ช่วยวางแนวทางให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.50$) และเห็นด้วยมาก ในข้อกระทงอื่น ๆ ได้แก่ สัญญาแห่งการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดการลงมือปฏิบัติจริงตามที่ต้องการ ($\bar{X} = 4.42$) สัญญาแห่งการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนตามที่ต้องการ ($\bar{X} = 4.39$) สัญญาแห่งการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับเนื้อหาธรรมชาติของสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน ($\bar{X} = 4.31$) สัญญาแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่การเป็นผู้ที่ชี้นำตนเอง (Self - directed Learner) ($\bar{X} = 4.27$) สัญญาการเรียนรู้ ทำให้เกิดเจตคติที่ดีในเรื่องที่ต้องการจะศึกษา ($\bar{X} = 4.17$) และสัญญาการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ต่อไป ($\bar{X} = 4.15$) ตามลำดับ และนิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน เห็นด้วยปานกลาง ในข้อกระทงต่อไปนี้คือ สัญญาแห่งการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนใช้เวลามากเกินไปในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.30$) และสัญญาแห่งการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายที่จะต้องแสวงหาคำตอบต่าง ๆ ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 2.58$)

นิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน เห็นด้วยมาก ในด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ ในข้อกระทงต่อไปนี้ แหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้ไปศึกษาดูด้วยตนเอง ตามที่ระบุในสัญญาแห่งการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.32$) การกำหนดระยะเวลาที่คาดว่าจะสำเร็จในสัญญาแห่งการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.25$) วิธีการที่ใช้ศึกษาดูด้วยตนเองตามที่ ผู้เรียนได้ระบุในสัญญาแห่งการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตามต้องการ ($\bar{X} = 4.22$)

หลักฐานแห่งความสำเร็จตามที่ระบุในสัญญาแห่งการเรียนรู้สามารถแสดงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ($\bar{X} = 4.22$) การกำหนดวิธีการประเมินผลในสัญญาแห่งการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.20$) และเกณฑ์ที่ให้กำหนดในสัญญาแห่งการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ ($\bar{X} = 4.06$) ตามลำดับ

นิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน เห็นด้วยมากที่สุด ในด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในข้อกระทงที่ว่า ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสวางแผนทำสัญญาแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.46$) และนิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน เห็นด้วยมาก ในข้อกระทงต่อไปนี้ ผู้สอนได้อธิบายชัดเจนถึงขั้นตอนการทำสัญญาแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.42$) ผู้สอนชี้ให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของสัญญาแห่งการเรียนรู้กับการศึกษาจากระบบโรงเรียน ($\bar{X} = 4.35$) ผู้สอนชี้ให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของสัญญาแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.34$)

ผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการทำสัญญาการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเกิดข้อสงสัย ($\bar{X} = 4.34$) และผู้สอนได้ยกตัวอย่างประกอบให้เข้าใจในการทำสัญญาแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และนิสิตระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อกระทงต่อไปนี้เป็นคือ สัญญาแห่งการเรียนรู้ ทำให้เกิดเจตคติที่ดีในเรื่องที่ต้องการจะศึกษา สัญญาการเรียนรู้ นำไปสู่การเป็นผู้ที่ชี้นำตนเอง (Self - directed Learner) สัญญาแห่งการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายที่จะต้องแสวงหาคำตอบต่าง ๆ ด้วยตนเอง และสัญญาแห่งการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับเนื้อหาธรรมชาติของสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และนิสิตระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อกระทงต่อไปนี้เป็นคือ วิธีการที่ใช้ศึกษาด้วยตนเองตามที่ผู้เรียนได้ระบุในสัญญาแห่งการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและการกำหนดวิธีการประเมินผลในสัญญาแห่งการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และนิสิตระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อกระทงต่อไปนี้เป็นคือ ผู้สอนได้อธิบายชัดเจนถึงขั้นตอนการทำสัญญาแห่งการเรียนรู้ ผู้สอนที่ให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของสัญญาการเรียนรู้ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสวางแผนทำสัญญาการเรียนรู้ด้วยตนเอง และผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการทำสัญญาการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเกิดข้อสงสัย

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของนิสิตเพศหญิง และเพศชาย สาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนิสิตเพศหญิง และนิสิตเพศชาย ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตเพศหญิง และนิสิตเพศชาย ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตเพศหญิง และนิสิตเพศชาย ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อกระทงต่อไปนี้คือ ผู้สอนได้อธิบายชัดเจนถึงขั้นตอนการทำสัญญาการเรียนรู้ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสวางแผนทำสัญญาแห่งการเรียนรู้ ด้วยตนเอง และผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการทำสัญญาแห่งการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเกิดข้อสงสัย

ตอนที่ 5 ผลการสัมภาษณ์ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

ผลการสัมภาษณ์ปัญหาในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน จำนวน 10 คน พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วนิสิต จำนวน 4 คน จาก 10 คน มีปัญหาจากแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการทำสัญญาแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะหนังสือ วารสาร และเอกสารต่าง ๆ ในห้องสมุด นิสิต จำนวน 3 คน จาก 10 คน มีปัญหาในการตัดสินใจความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง โดยให้เหตุผลว่า ไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะตัดสินใจ นิสิต จำนวน 3 คน จาก 10 คน มีความคิดเห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้เวลามาก นิสิต จำนวน 2 คน จาก 10 คน มีความคิดเห็นว่า ไม่สามารถเขียนวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ได้ เนื่องจากไม่ทราบว่าตนเองขาดความรู้เรื่องอะไรที่จะต้องนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และประการสุดท้าย นิสิต จำนวน 2 คน จาก 10 คน ไม่อยากจะทำสัญญาการเรียนรู้ในเนื้อหาที่ตนไม่คุ้นเคย

การอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตปริญญาตรี และระหว่าง นิสิตเพศหญิง และเพศชาย

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้

1. จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า นิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน เห็นด้วยมากที่สุด ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ข้อกระทงที่ว่า "สัญญาแห่งการเรียนรู้ ช่วยวางแนวทางให้ท่านสามารถ ค้นคว้าได้ด้วยตนเอง" ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะและธรรมชาติของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาที่เป็นวัยผู้ใหญ่ ซึ่งมีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความต้องการแสวงหาความรู้และความก้าวหน้าของตนเองอย่างต่อเนื่อง และเป็นผู้ที่สามารถชี้นำตนเองได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ได้ร่างขึ้นระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้ชี้นำตนเอง โดยที่สัญญาแห่งการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ตามความต้องการของตนเอง สามารถเลือกวิถีทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ไปสู่ความสำเร็จต่อไป จึงมีความสอดคล้องกับธรรมชาติของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน

นอกจากนี้จากผลการวิจัย พบว่า นิสิตสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน เห็นด้วยมาก ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ในข้อกระทงต่อไปนี้คือ "สัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดการลงมือปฏิบัติจริงตามที่ต้องการ สัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้ท่านบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนตามที่ต้องการ สัญญาการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับเนื้อหาธรรมชาติของสาขาวิชาการศึกษาชั้นนอกระบบโรงเรียน สัญญาการเรียนรู้ นำไปสู่การเป็นผู้ที่ชี้นำตนเอง สัญญาการเรียนรู้ ทำให้เกิดเจตคติที่ดีในเรื่องที่ต้องการจะศึกษา และสัญญาการเรียนรู้ ทำให้ท่านสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ต่อไป" ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์ของสัญญาแห่งการเรียนรู้ ที่มีต่อตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรเน้นที่ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง

บุคคล (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึก การปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (4) จัดการเรียน การสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่พึงปรารถนาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (5) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้สอน สามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน การสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (6) จัดการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการ ประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้ เรียนตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาฯ, 2542) ดังนั้น สัญญาแห่งการเรียนรู้จึงสามารถ ใช้ในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันที่มีวิทยาการใหม่ มีความเจริญก้าวหน้าอย่าง รวดเร็วโดยจะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถรู้จักการแสวงหาวิธีการการเรียนรู้ตามที่ตน ต้องการได้อย่างแท้จริง

2. จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน เห็นด้วย มาก ในด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ ในทุกข้อกระทง ไม่ว่าจะเป็น "ทรัพยากร ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้ไปศึกษาด้วยตนเองตามที่ระบุในสัญญาการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การกำหนดระยะเวลาที่คาดว่าจะการเรียนรู้จะสำเร็จในสัญญาการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ด้วยตนเอง วิธีการที่ใช้ศึกษาดูด้วยตนเองตามที่ผู้เรียนได้ระบุในสัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดการ เรียนรู้ตามต้องการ หลักฐานแห่งความสำเร็จตามที่ระบุในสัญญาการเรียนรู้ สามารถแสดงถึงการ เรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง การกำหนดวิธีการประเมินผลในสัญญาการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อ การเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน และเกณฑ์ที่ให้กำหนดในสัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุ วัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ" ดังนั้น ส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้ เรียนได้สามารถวางแผนการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเหมาะสม และสามารถลงมือปฏิบัติตาม แผนการที่ตนได้วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ตามที่ผู้เรียนพึงประสงค์ ดังที่ มัลคัม โนลส์ (1980) ได้เสนอถึงการให้สัญญาแห่งการเรียนรู้ว่า จะเป็นการวางแผนการเรียนรู้ ร่วมกัน ระหว่างผู้สอน และผู้เรียน โดยผู้สอนจะเป็นผู้คอยให้การชี้แนะ และเป็นแหล่งวิทยาการ ความรู้ให้แก่ผู้เรียน

นอกจากนี้แล้ว ส่วนประกอบของสัญญาการเรียนรู้เหล่านี้ จะเป็นส่วนประกอบที่ส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติหรือจากการลงมือกระทำ(Action Learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่น่าจะมีความเหมาะสมกับลักษณะและธรรมชาติของนิสิตระดับอุดมศึกษาเป็น

อย่างยิ่ง โดยเฉพาะระดับบัณฑิตศึกษา เนื่องจากนิสิตเหล่านี้ล้วนเป็นผู้ใหญ่ที่ได้ปฏิบัติงานในชีวิตจริง และประสบปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตการทำงาน ดังนั้น การเรียนรู้ที่ได้มีโอกาสลงมือกระทำ มีโอกาสพูดคุย อภิปราย วิพากษ์ วิจาร์ณ ประสพการณ์ การกระทำที่ผ่านมา ร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จึงควรจะมี ความเหมาะสมกับธรรมชาติและ ความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง และสัญญาแห่งการเรียนรู้ยังนำไปสู่การเรียนรู้จากสถานการณ์ (Situational Learning) ได้อีกด้วย กล่าวคือ การที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ผู้เรียนก็จะสามารถเกิดความรู้ พัฒนาทักษะและทัศนคติ ที่ผู้เรียนจะตระหนักได้ว่า จะนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริงต่อไป

3. จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า นิสิตสาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน เห็นด้วยมากที่สุด ในด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในข้อกระทงที่ว่า "ผู้สอนเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้มีโอกาสวางแผนทำสัญญาการเรียนรู้ด้วยตนเอง" และนิสิตสาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน เห็นด้วยมาก ในข้อกระทงต่อไปนี้ "ผู้สอนได้อธิบายชัดเจนถึงขั้นตอนการทำสัญญาการเรียนรู้ ผู้สอนชี้ให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของสัญญาการเรียนรู้ กับ การศึกษา นอกระบบโรงเรียน ผู้สอนชี้ให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของสัญญาการเรียนรู้ ผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการทำสัญญาการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเกิดข้อสงสัย และผู้สอนได้ยกตัวอย่างประกอบให้เข้าใจในการทำสัญญาการเรียนรู้" จะเห็นได้ว่า บทบาทของผู้สอนมีความสำคัญยิ่งในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นบทบาทในการสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และบทบาทของผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1.) บทบาทในการสร้างบรรยากาศ

บทบาทในการสร้างบรรยากาศ ที่นำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เช่น บรรยากาศที่อบอุ่น บรรยากาศแห่งการเคารพซึ่งกันและกัน บรรยากาศของการนำไปสู่การสนทนา บรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าใจถึงบทบาทของตัวผู้เรียนเองอย่างแท้จริง และบรรยากาศของความไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

2.) บทบาทของผู้อำนวยความสะดวก

บทบาทของผู้สอนควรเป็นบทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามที่ มัลคัม โนลส์ (1980) ได้เสนอบทบาทไว้ 7 ขั้นตอน คือ 1.) การสร้างบรรยากาศ 2.) การวางแผน 3.) การวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ 4.) การสร้างเป้าหมาย 5.) การออกแบบแผนการเรียนรู้ 6.) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7.) การประเมินผลการเรียนรู้

ดังนั้น คุณสมบัติของผู้สอน หรือผู้อำนวยความสะดวกที่ดีควรมีดังนี้ มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหา เป็นผู้เรียนที่ดี เป็นผู้ปฏิบัติที่ดี มีความกระตือรือร้น มีทัศนคติที่ดีต่อผู้เรียน มี

ความยืดหยุ่น มีความอดทนและควบคุมอารมณ์ได้ดี มีชีวิตชีวา ให้ความสนใจในตัวผู้เรียน ให้ความสำคัญในเรื่องของเวลา มีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้เรียน และมีความยุติธรรม เป็นต้น

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้สอน หรือผู้อำนวยการความสะดวก จะมีทั้งเป็นผู้ให้คำแนะนำ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และให้ความรู้ที่เป็นเนื้อหาในฐานะที่เป็นแหล่งวิทยาการ ดังที่ กรมการศึกษานอก โรงเรียน (2543) ได้เสนอรายละเอียดไว้ดังนี้คือ

1. การสร้างบรรยากาศที่ดี

- ทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนในกลุ่มได้เกิดความคุ้นเคย และสนิทสนมกันได้มากที่สุด และเร็วที่สุด
- ทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจบทบาทของท่าน ว่าไม่ใช่เป็นครูผู้สอนที่ทำหน้าที่ ในการชี้แนะกิจกรรมการเรียนรู้ทุกอย่าง แต่เป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาเท่านั้น
- จะสร้างบรรยากาศในการเรียนอย่างไร จึงจะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทบาทของตนเอง และร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และดำเนินไปด้วยดี

2. การวางแผน ครูที่เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาจะต้องทราบ มีต่อไปนี่

- เนื้อเรื่องใดควรจะใช้วิธีการสอนอย่างไร บรรยาย สาธิต การแสดงบทบาท การพาไปทัศนศึกษา หรือว่าการได้วาที
- ในช่วงใด ตอนใดที่ท่านควรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- ท่านจะมีบทบาทในการเข้าไปร่วมได้มากน้อยเพียงใด และท่านจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ อะไรบ้าง

3. การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน

- ต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมอะไรบ้าง ทางด้านความรู้ความจำ และด้านเจตคติในตัวผู้เรียน
- จัดประสบการณ์การเรียนรู้อะไรบ้าง
- เสนอรูปแบบของพฤติกรรมการเรียนรู้ ที่กำหนดขึ้นอย่างไรจึงจะไม่ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความคับข้องใจ เมื่อรูปแบบที่ผู้เรียนกำหนดไม่ตรงกับของครู
- เสนอแนวคิดในการสร้างรูปแบบของพฤติกรรมอื่นอย่างไร จึงจะไม่ขัดและกีดกันความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

4. การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียน

- จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนความต้องการที่ตนมีอยู่ เป็นจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ได้อย่างไร

- จะช่วยให้ผู้เรียนได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ ที่สามารถวัดได้ และเป็นไปได้จริงอย่างไร

- เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข จะทำอย่างไรจึงจะสามารถทำให้ผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจในจุดมุ่งหมายที่เปลี่ยนแปลง และก็จะรู้เองจะแก้ไขอย่างไรจึงจะเหมาะสม

5. การกำหนดแนวการเรียน

- ให้คำแนะนำในการกำหนดแนวการเรียนอย่างไร จึงจะทำให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจ แจ่มแจ้ง

- มีรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสมอีกหรือไม่

- แนะนำเรื่องภาระงานแหล่งวิชาการทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และบุคคลได้อย่างไรบ้าง

- ใช้วิธีการอะไรที่จะช่วยอธิบาย และสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนในการให้

ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

6. การเข้าร่วมในการทำกิจกรรมในการเรียน

- จัดกิจกรรมในเรื่องใด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่บรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้

- ต้องพิจารณาและตัดสินใจได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ใดที่จะต้องทำโดยกลุ่ม หรือทำ

โดยบุคคลคนเดียว

- จะทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับประโยชน์จากการเรียนมากที่สุด ท่านจะต้องให้เวลากับผู้เรียนทุกคนที่มาขอคำแนะนำช่วยเหลือจากท่าน

- ท่านมีความรับผิดชอบในเรื่องการประเมินผล การวัดผล การทำกิจกรรมการเรียนรู้อของผู้เรียนเพียงใด

7. การประเมินผล

- มีบทบาทอย่างไรในการหาข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจผลการเรียนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

- จะต้องทำอย่างไรจึงจะทำให้การประเมินผลไม่เป็นเครื่องขัดขวาง กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน กล่าวคือ อย่าให้การประเมินผลเป็นเครื่องบั่นทอนกำลังใจ และความคิดของผู้เรียน

- มีบทบาทในการกำหนดเกณฑ์ตัดสิน ว่าพอเพียงมากน้อยเพียงใด

- ต้องแสดงออกอย่างไร จึงจะเป็นไปในลักษณะที่ไม่ตัดรอนการสร้างความคิดรวบยอดของ ผู้เรียน ในเรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. จากผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และนิสิตระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อกระทงต่อไปนี้คือ "สัญญาการเรียนรู้ ทำให้เกิดเจตคติที่ดีในเรื่องที่ต้องการจะศึกษา สัญญาการเรียนรู้ นำไปสู่การเป็นผู้ที่ชี้นำตนเอง (Self - directed Learner) สัญญาการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นหน้าที่ที่จะต้องแสวงหาคำตอบต่าง ๆ ด้วยตนเอง และสัญญาการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับเนื้อหา ธรรมชาติ ของสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน" ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้เสนอไว้ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และนิสิตระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อกระทงต่อไปนี้คือ "วิธีการที่ใช้ศึกษาด้วยตนเองตามที่ท่านได้ระบุในสัญญาการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตามต้องการ แหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่ท่านได้ไปศึกษาด้วยตนเองตามที่ระบุในสัญญาการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การกำหนดวิธีการประเมินผลในสัญญาการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน" และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และนิสิตระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อกระทงต่อไปนี้คือ "ผู้สอนได้อธิบายชัดเจนถึงขั้นตอนการทำสัญญาการเรียนรู้ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสวางแผนทำสัญญาการเรียนรู้ด้วยตนเอง และผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการทำสัญญาการเรียนรู้ เมื่อท่านเกิดข้อสงสัย"

ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากนิสิตระดับบัณฑิต ส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ใหญ่ที่มีงานประจำทำอยู่แล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอายุประมาณ 30 - 45 ปี และเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะสูง มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี หากนิสิตระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ที่อยู่ในระยะวัยรุ่นตอนปลาย จนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น คือ มีอายุประมาณ 18 - 22 ปี ซึ่งไม่ต้องรับผิดชอบภาระการงาน เช่นเดียวกับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ดังนั้น ความคิดเห็นระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ จึงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจะพบว่า นิสิตบัณฑิตศึกษา มีคะแนนความคิดเห็นที่สูงกว่านิสิตระดับปริญญาตรีทุกข้อกระทงคำถาม

5. จากผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนิสิตเพศหญิง และนิสิตเพศชาย ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้เสนอไว้ และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตเพศหญิง และ

นิสิตเพศชาย ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อกระทงต่อไปนี้เป็นคือ "ผู้สอนได้อธิบายชัดเจนถึงขั้นตอนการทำสัญญาการเรียนรู้ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสวางแผนทำสัญญาการเรียนรู้ด้วยตนเอง และผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการทำสัญญาการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเกิดข้อสงสัย" ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้เสนอไว้ และจะเห็นได้ว่า นิสิตเพศชายส่วนใหญ่แล้ว มีคะแนนความคิดเห็นสูงกว่านิสิตเพศหญิง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะ บุคคลแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน นิสิตเพศชายส่วนใหญ่แล้วมีธรรมชาติและความต้องการที่แตกต่างจากเพศหญิง จึงอาจจะมีความต้องการในการเรียนรู้โดยใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ในบางประเด็นที่แตกต่างกันออกไป ตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

6. จากผลการสัมภาษณ์ นิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ มีปัญหาจากแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการทำสัญญาแห่งการเรียนรู้มีปัญหาในการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง มีปัญหาการเขียนวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และมีปัญหาไม่ต้องการทำสัญญาแห่งการเรียนรู้ในเนื้อหาที่ตนไม่คุ้นเคย ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ สอดคล้องกับปัญหาที่ แอนเดอร์สัน และคณะ (Anderson, 1996) ได้เสนอไว้ดังนี้คือ

- สัญญาการเรียนรู้จำเป็นต้องใช้เวลามากในการร่วมกันร่างสัญญา
- ผู้เรียนคิดว่าเป็นการยากในการแสวงหาหัวข้อที่จะทำ
- สัญญาการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้เพียงลำพัง ไม่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ
- ผู้เรียนขาดข้อเสนอแนะอย่างเป็นทางการ
- ผู้เรียนเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษายาก หรือมีปัญหากับอาจารย์ที่ปรึกษา
- ผู้เรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการงานที่จะทำ
- ผู้เรียนกังวลว่าจะพลาดหัวข้อสำคัญ ๆ ในรายงาน
- ผู้เรียนคิดว่าเป็นการยากที่จะเข้าใจเนื้อหาตั้งแต่แรกเริ่มด้วยตัวเอง
- ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความเป็นวินัยในตัวเองสูง

นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543) ที่ได้เสนอปัญหาการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3 ประการ คือ ผู้เรียนไม่มีความคุ้นเคยกับการทำงานที่ไม่มีรูปแบบที่แน่ชัด ผู้เรียนบางคนอาจจะไม่เข้าใจในบทบาทของครูในฐานะที่เป็นผู้แนะนำผู้ให้คำปรึกษา และผู้เรียนอาจจะมีความคับข้องใจในเรื่องการวัดผล ประเมินผล เป็นต้น

7. การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของมัลคัม โนลส์ในการเรียนการสอน น่าจะทำให้ผู้เรียนไม่
 ว่าจะเป็นระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา สามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ ภายใต้
 การวางแผนและการเสนอแนะจากผู้สอน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ
 ภาพต่อไป สัญญาแห่งการเรียนรู้ได้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ได้
 ด้วยตนเอง สามารถแสวงหาวิธีการ ทรัพยากร แหล่งการเรียนรู้ต่างๆได้ตามต้องการ นอกจากนี้
 แล้วผู้เรียนยังสามารถนำเสนอผลการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการ
 เรียนรู้ของตนเอง ตลอดจนสามารถกำหนดวิธีการและเกณฑ์การประเมินผลของตนเองได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้สอนสู่การจัดเตรียมบรรยากาศของการเรียนรู้
 อย่างเหมาะสม

จากผลการวิจัยนี้ พบว่า นิสิตสาขาวิชาการศึกษาอนกระบบโรงเรียน ทั้งนิสิตระดับ
 ปริญญาตรี และระดับปริญญาโท และทั้งเพศหญิงและเพศชาย ส่วนใหญ่แล้ว เห็นด้วยมาก กับ
 การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ นอกจากนี้แล้ว นิสิตสาขาวิชาการศึกษาอน
 กระบบโรงเรียน ส่วนใหญ่แล้ว ยังเห็นด้วยกับด้านบทบาทของผู้สอน ด้านส่วนประกอบของ
 สัญญาแห่งการเรียนรู้ และด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ จึงมีความเป็นไปได้ และน่า
 จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในกระบวนการเรียนการสอน กับ
 นิสิตสาขาวิชาการศึกษาอนกระบบโรงเรียน ทั้งระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา และรวม
 ทั้งนิสิตเพศหญิง และนิสิตเพศชาย ซึ่งการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ในชั้นเรียนนี้ จำเป็นที่จะต้อง
 มีการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมทั้งด้านกายภาพและด้านจิตใจ
 ตลอดจนผู้สอนจำเป็นที่จะต้องทำความรู้จัก และคุ้นเคยกับผู้เรียนแต่ละคนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะ
 ในฐานะที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ของกันและกัน ผู้สอนควรที่จะจัดเตรียมบรรยากาศให้ผู้เรียนได้มี
 ประสบการณ์ของการฝึกฝนและปฏิบัติ ทักษะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และผู้สอนควรจะ
 ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทของผู้สอน ในฐานะที่ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และเป็นแหล่ง
 ทรัพยากรการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้นำการเรียนรู้ของตนเอง

2. การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ในกระบวนการเรียนการสอน

จากผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษา และนิสิตระดับ
 ปริญญาตรีที่มีต่อการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
 .05 ในบางประเด็น และเมื่อพิจารณาคะแนนความคิดเห็น พบว่า คะแนนความคิดเห็นของนิสิต

ระดับบัณฑิตศึกษา สูงกว่า คะแนนความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี ซึ่งกลุ่มทั้งสองมีธรรมชาติและความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ในกระบวนการเรียนการสอน จึงควรจะต้องพิจารณาอย่างระมัดระวัง เมื่อใช้ในกลุ่มผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ผู้สอนควรจะต้องพิจารณาปัจจัยและเงื่อนไขของความแตกต่างระหว่างบุคคล ประกอบการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ด้วย นอกจากนี้ การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้กับนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน น่าจะสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือกระทำในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่แล้วมักจะชอบที่จะได้เรียนรู้ด้วยวิธีการดังกล่าว ได้มีโอกาสเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของตนเอง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 อย่างแท้จริง

3. การพัฒนาการเป็นผู้ซึ่งนำการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ในกระบวนการเรียนการสอนการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ในการเรียนการสอน จะนำไปสู่การพัฒนา เป็นผู้ที่สามารถชี้นำตนเอง หรือ Self-direction ได้ ซึ่ง มัลคัม โนลส์ (1980) ได้เสนอแนวทางการนำไปสู่การเป็นผู้ชี้นำตนเองในกระบวนการเรียนการสอน ที่น่าจะนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรเริ่มต้นจากกระบวนการที่อาจจะอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ใช้ก็ได้ ในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน การกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ การระบุทรัพยากรบุคคล และแหล่งการเรียนรู้ การเลือก และการใช้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยยังคงสนับสนุนให้ผู้เรียนมีลักษณะที่จะนำตนเองด้วยคุณสมบัติที่ กุลิมีโน(1977) เสนอไว้ เช่น การเปิดโอกาสในการเรียนรู้ การมีมโนทัศน์ ของการเป็นผู้แก้ปัญหา และผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ การมีค่านิยมของการพึ่งตนเองในการเรียนรู้ การรักที่จะเรียนรู้ การยอมรับซึ่งความรับผิดชอบ การมองอนาคต การคิดริเริ่ม และความสามารถในการแก้ปัญหา และทักษะการเรียนรู้พื้นฐาน เป็นต้น

4. การสนับสนุนให้เกิดการจูงใจในการเรียนรู้

การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ จะสนับสนุนให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ เนื่องจากผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาข้อมูลความรู้ในเรื่องที่ตนต้องการ สัญญาแห่งการเรียนรู้ยังช่วยให้ผู้เรียนได้กำหนดวัตถุประสงค์อย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งสามารถจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ และการประเมินผลที่พึงประสงค์ต่อไป นอกจากนี้แล้ว สัญญาแห่งการเรียนรู้ ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าตนประสบความสำเร็จ และมีความพึงพอใจในผลงานตามที่ตนต้องการ ซึ่งนับว่าเป็นแรงเสริมให้แก่ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้แล้ว สัญญาแห่งการเรียนรู้ ยังช่วยจูงใจผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ สัญญาแห่งการเรียนรู้จะช่วยผู้เรียนในการพัฒนา ความรู้ความสามารถใหม่ ๆ ที่จะใช้ในการจัด

การความคิดในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และสัญญาแห่งการเรียนรู้ ยังช่วยสร้างความเข้าใจ ในเนื้อหาวิชาและข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะส่วนที่นอกเหนือจากการให้ข้อมูลของผู้สอน ผู้เรียนจะสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่ได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

5. สัญญาแห่งการเรียนรู้จะสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียน

เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนจะมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป ผู้เรียนบางคนอาจจะชอบ การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน หากผู้เรียนบางคนอาจชอบการเรียนรู้ตามลำพัง ด้วยเหตุนี้ การใช้ สัญญาแห่งการเรียนรู้จะสามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ และ ทรัพยากรที่เหมาะสมกับตนเอง โดยผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้ได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น การเรียนรู้อย่างอิสระ การเรียนรู้ที่พึ่งพาตนเอง และการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น

6. สัญญาแห่งการเรียนรู้จะสนับสนุนให้เกิดการประเมินตนเอง

การประเมินตนเอง หรือ Self – assessment เป็นแนวทางที่แต่ละบุคคลใช้ในการดู พัฒนาการการเรียนรู้ของตนเอง เนื่องจากผู้เรียนจะเป็นผู้ที่ทราบจุดอ่อน และปัญหาของตนเองได้ อย่างแท้จริง ดังนั้น การใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ จึงทำให้ผู้เรียนทราบว่า ตนต้องการเรียนรู้อะไร เรียนรู้อย่างไร และควรจะประเมินตนเองอย่างไรด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของกลุ่มนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน ที่เรียนด้วยการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ กับกลุ่มที่ไม่ได้เรียนด้วยสัญญาแห่งการเรียนรู้ เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบกัน

2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม นอกเหนือจากระดับการศึกษา และ เพศ เช่น อายุ ประสบการณ์ การทำงาน วิชาเอก เป็นต้น

3. ควรมีการวิจัยเจาะลึกถึงปัญหาและอุปสรรคของการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ ตาม การรับรู้ของผู้สอน และผู้เรียน

บรรณานุกรม

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. เทคนิคการสอนแนวใหม่สำหรับการศึกษานอกโรงเรียน.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2543.

กึ่งกาญจน์ ตั้งศรีไพร. วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษานอกโรงเรียน

สายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีเรียนทางไกลในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. การศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.

กรุงเทพมหานคร. ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2526.

คณาพร คมสัน. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจ

สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎ์บัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

เชียรศรี วิวิธสิริ. จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.

นรินทร์ บุญชู. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษา

ต่อเนื่อง ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.

วิมลพรรณ กุสัดถ์นาม. ระดับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของครูอาสาสมัคร

การศึกษานอกโรงเรียนในเขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538.

ศศิธร กุลสิริสวัสดิ์. ระดับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัย

เกษตรกรรม กรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

การศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.

สุภมาศ ทองใส. การศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน ประเภททอชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2542.

สมคิด อิศระวัฒน์. รายงานผลการวิจัยลักษณะการเรียนรู้ด้วยตัวเองของคนไทย. คณะสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self – Directed Learning). เอกสารประกอบการ
บรรยาย นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2532.

สร้อยทิพย์ อูจวาทิ. ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง และ
ความสามารถในการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ.
วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.

สองหล้า เทพเชาว์นะ. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาทางไกลในจังหวัดนครปฐม.
วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ และ
การศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534.

สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.

สุนทร สุทองหล่อ. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.

สุรกุล เจนอบรม. การเรียนรู้ด้วยตนเอง : นวัตกรรมทางการศึกษาที่ไม่เคยเก่า นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนา คณะครุศาสตร์. 10 – 12 กรกฎาคม 2532. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง. ในสัมมนาวิชาการ เรื่อง การศึกษาผู้ใหญ่ใน ทศวรรษแรก ของศตวรรษที่ 21. หน้า 74 – 79 ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

อาชัญญา รัตนอุบล. รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาแบบการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ภาษาอังกฤษ

Anderson Geoff, Boud David and Sampson Jane. Learning Contracts. London : Kogan Page, 1996.

Bejot, Dennis David. "The Degree of Self – Directedness and the Choices of Learning Methods as Related to a Cooperative Extension Program," Dissertation Abstracts International, 42, 06 (October, 1981), p. 2434 – A

Bockneck, G. The Young Adult. Monterey, California : Bnoohs/Cole, 1980.

Borich, G.D. Effective Teaching Methods. New York : Macmilland, 1992.

Bouchard, P. Self – directed Professionals and Autodidactic Choice : A Framework For Analysis. Cited in Long, Huey B. and Associates. New Idea About Self – Directed Learning. Oklahoma : The University of Oklahoma, 1994.

Boud, D. Developing Student Autonomy in Learning. New York : Nichols.

- Box, Barbara Jean. "Self – Directed Learning Readiness of Students and Graduates of An Associate Degree Nursing," Dissertation Abstracts International, 43, 03 (September, 1983), p. 1886 – A
- Brockett Ralph G, Hiemstra Roger. Self – Directed in Adult Learning. New York : Routledge, 1991.
- Brookfield, S. Self – Directed Learning : A Critical Review of Research. pp. 5 – 15 in Brookfield, S.(Ed.). Self – Directed Learning : From Theory to Practice. San Francisco : Jossey – Bass, 1985.
- Caffarella, Rosemary. Self – Directed Learning In New Directions For Adult and Continuing Education : An Update on Adult Learning Theory. Merriam B.Sharon, Editor. Number 57, Spring. San Francisco: Jossey – Bass Publishers, 1993.
- Chickering, A.W. & Havighurst, R.J. The Life Cycle. In A.W. Chickering and Associates (Eds.). The Modern American College : Responding to the New Realities of Diverse Students and A Changing Society. San Francisco : Jossey – Bass, 1981.
- Cornwall, Maricolm. Putting it into Practice : Promoting Independent Learning in A Traditional Institution. In Boud. Developing Student Autonomy in Learning. New York : Nichols Publishing Company, 1982.
- Dixon, W.B. An Exploratory Study of Self – Directed Learning Readiness and Pedagogical Expectations About Learning Among Adult Image Learners in Michigan. Doctoral Dissertation, Michigan State University. Dissertation Abstracts International. 55 – 07 : 1789, 1992.
- Griffin, A.J. The Self – Directed Learning Readiness of Baccalaureate Nursing Students. Dissertation Abstracts International. 52 : 1980 – A, 1991.
- Griffin, C. Curriculum Theory in Adult Lifelong Education. London : Croom Helm, 1983.

Guglielmino, Lucy Madsen. "Development of The Self – Directed Learning Readiness Scale," Unpublished Ed.D. Dissertation, University of Georgia, 1977.

Darkenwald, G.G. Participation in Education By Young Adults. In G.G. Darkenwald and A.B. Knox (Ed.). Meeting Educational Needs of Young Adults. New Directions for Continuing Education, No.21. San Francisco : Jossey – Bass, 1984.

Gibbons, M., and Phillips, G.(1979). Teaching for Self – Education : Promising New Professional Role. Journal of Teacher Education, 30 (5), 26 – 28.

Grey, Donald Roberts, "A Study of the Use of the Self – Directed Learning Readiness Scale as Related to Selected Organization Variables," Dissertation Abstracts International, 47, 04 (October, 1986), p. 1218 – A.

Gutenson, J.A. Student Characteristics Predictive of Performance in Self – Directed Study In An Introductory Psychology Course. Dissertation Abstracts International. 38 : 5352 – A, 1978.

Hiemstra, R. Self – Directed Learning. The International Encyclopedia of Education. (2 nd ed.) Great Britain : BPC Wheatons, Exeter, 1994.

Houle, C.O. The Inquiring Mind. Madison, Wisconsin : The University of Wisconsin Press, 1961.

Knowles, Malcolm S. Self – Directed Learning : A Guide for Learners and Teachers. Chicago : Association Press, 1975.

Knowles, M.S. The Practice of Adult Education Andragogy Versus Pedagogy. New York : Association Press, 1976.

Knowles, M.S. Modern Practice of Adult Education. New York : Cambridge, The Adult

Education Company, 1980.

McCarthy, William Francis. "The Self – Directed and Attitude Toward Mathematics Of Younger and Older Undergraduate Mathematics Student," Dissertation Abstracts International. 46, 11 (May, 1988), p. 3279 – A.

Merriam B. Sharon. An Update on Adult Learning Theory. Number 57, Spring. San Francisco Jossey – Bass Publishers, 1993.

Merriam B. Sharon and Caffarella Rosemary S. Learning In Adulthood. San Francisco : Jossey – Bass Publishers, 1991.

Moured, Sarah Ahmed. "Relationship of Grade level, Sex, and Creativity to Readiness For Self – Directed Learning Among Intellectually Gifted Students," Dissertation Abstracts International, 40, 04 (October, 1978), p. 2002 – 4.

Reynolds, Michael Merie. "The Self – Directedness and Motivational Orientation of Adult Part – time Students at Community College," Dissertation Abstracts International, 46, 12 (June, 1986), p. 3571 – A.

Sabbaghian, Z.S. Adult Self – directedness and Self – concept : An Exploration of Relationships (Doctoral Dissertation, Iowa University, 1979), Dissertation Abstracts International, 40, 3701 A, 1980.

Skager, Rodney. Lifelong Education and Evaluation Practice. Oxford : Frankfurt : Unesco Institute for Education, 1978.

Skager, R., and Dave, R.H. Curriculum Evaluation For Lifelong Education. Toronto : Pergamon Press, 1977.

Stubble field, C.H. Childhood Experiences and Adult Self – Directed Learning

(Adult Learner). Doctoral Dissertation. The University of Oklahoma, 1992.

Dissertation Abstracts International, 40 : 3701 – A.

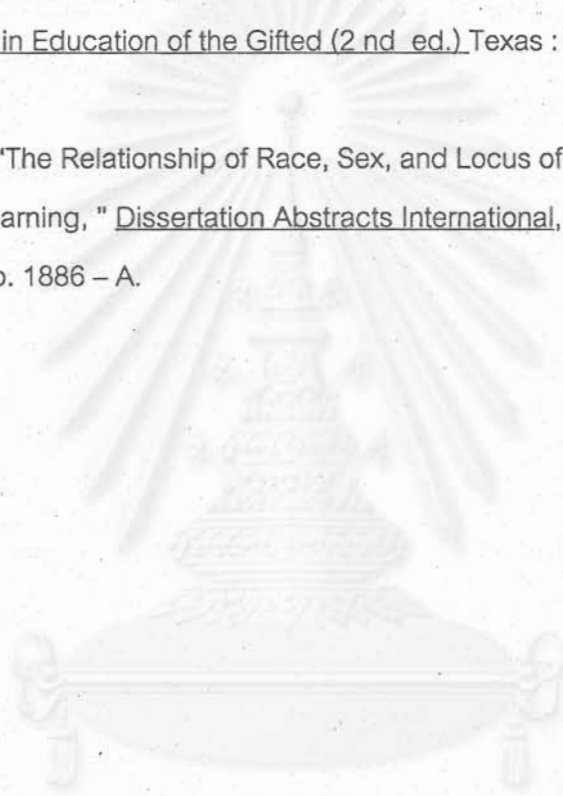
Tough, Allen. The Adult's learning Projects. Toronto, Ontario : The Ontario Institute for Studies in Education, 1971.

Treffinger, D.J. Self – Directed Learning. Cited in Maker, G.J. , and Nielson, A.B.

Teaching Models in Education of the Gifted (2 nd ed.) Texas : Pro – Ed, 1995.

Young, Lugenia Francis. "The Relationship of Race, Sex, and Locus of Control to Self – Directed Learning, " Dissertation Abstracts International, 46, 07

(January, 1986), p. 1886 – A.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รศ.ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล   ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รศ.ดร.สุมาลี สังข์ศรี   สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
3. รศ.ดร.ศศิภาญจน์ ทวีสุวรรณ   สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเรื่อง ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการใช้สัญญาณการเรียนรู้ออนไลน์ของ มัลคัม โนลส์ ในการเรียนการสอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมคำลงในช่องว่าง และใส่เครื่องหมาย / ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ .....
  2. วิชาที่ท่านเรียน .....
  3. ระดับการศึกษา ( ) ระดับปริญญาตรี ปีที่ .....
- วิชาเอก
- ( ) ระดับปริญญาโท ปีที่ .....
- ( ) ระดับปริญญาเอก ปีที่ .....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการใช้สัญญาณการเรียนรู้ออนไลน์ของ มัลคัม โนลส์ ในการเรียนการสอน

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ เป็นความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการใช้สัญญาณการเรียนรู้ออนไลน์ของ มัลคัม โนลส์ ในการเรียนการสอน ใน 3 ประเด็น คือ วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ออนไลน์ ส่วนประกอบของสัญญาณการเรียนรู้ออนไลน์ และบทบาทของผู้สอน โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อความและทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ตามระดับคะแนนต่อไปนี้

คะแนน 5 เท่ากับ เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนน 4 เท่ากับ เห็นด้วยมาก

คะแนน 3 เท่ากับ เห็นด้วยปานกลาง

คะแนน 2 เท่ากับ เห็นด้วยน้อย

คะแนน 1 เท่ากับ เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อความ	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้					
1. สัญญาการเรียนรู้ช่วยวางแนวทางให้ท่านสามารถค้นคว้าได้ด้วยตนเอง					
2. สัญญาการเรียนรู้ช่วยให้ท่านบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนตามที่ต้องการ					
3. สัญญาการเรียนรู้ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาตามที่ต้องการ					
4. สัญญาการเรียนรู้ช่วยให้เกิดทักษะ การลงมือปฏิบัติจริงตามที่ต้องการ					
5. สัญญาการเรียนรู้ทำให้เกิดเจตคติที่ดีในเรื่องที่ต้องการจะศึกษา					
6. สัญญาการเรียนรู้ทำให้ท่านใช้เวลามากเกินไปในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง					
7. สัญญาการเรียนรู้นำไปสู่การเป็นผู้ที่ชี้นำตนเอง (Self-directed learner)					
8. สัญญาการเรียนรู้ทำให้ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายที่จะต้องแสวงหาคำตอบต่าง ๆ ด้วยตนเอง					
9. สัญญาการเรียนรู้ทำให้ท่านสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ต่อไป					
10. สัญญาการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาธรรมชาติของสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ส่วนประกอบของสัญญาการเรียนรู้					
1. วิธีการที่ใช้ศึกษาด้วยตนเองตามที่ท่านได้ระบุไว้ในสัญญาการเรียนรู้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตามต้องการ					

ข้อความ	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2. แหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่ท่านได้ไปศึกษาด้วยตนเองตามที่ระบุในสัญญาการเรียนรู้อ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของท่าน					
3. หลักฐานแห่งความสำเร็จตามที่ให้ระบุในสัญญาการเรียนรู้อ สามารถแสดงถึงการเรียนรู้ของท่านได้อย่างแท้จริง					
4. เกณฑ์ที่ให้กำหนดในสัญญาการเรียนรู้อช่วยให้ท่านบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ					
5. การกำหนดวิธีการประเมินผลในสัญญาการเรียนรู้อ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของท่าน					
6. การกำหนดระยะเวลาที่คาดว่าจะการเรียนรู้จะสำเร็จในสัญญาการเรียนรู้อ มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
บทบาทของผู้สอน					
1. ผู้สอนได้อธิบายชัดเจนถึงขั้นตอนการทำสัญญาการเรียนรู้อ					
2. ผู้สอนได้ยกตัวอย่างประกอบให้เข้าใจในการทำสัญญาการเรียนรู้อ					
3. ผู้สอนชี้ให้เห็นประโยชน์ของสัญญาการเรียนรู้อ					
4. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ท่านได้มีโอกาสวางแผนทำสัญญาการเรียนรู้อด้วยตนเอง					
5. ผู้สอนชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของสัญญาการเรียนรู้อกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน					
6. ผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการทำสัญญาการเรียนรู้อเมื่อท่านเกิดข้อสงสัย					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม .....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์

ปัญหาของการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ในการเรียนการสอน
ตามความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาณอกระบบโรงเรียน

1. ท่านประสบปัญหาอะไรบ้าง ในด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และมีข้อเสนอแนะอย่างไร .....
2. ท่านประสบปัญหาอะไรบ้าง ในด้านส่วนประกอบของสัญญาแห่งการเรียนรู้ และมีข้อเสนอแนะอย่างไร .....
3. ท่านประสบปัญหาอะไรบ้าง ในด้านบทบาทของผู้สอนในการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ และมีข้อเสนอแนะอย่างไร .....
4. ท่านรู้สึกอย่างไร กับการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ของ มัลคัม โนลส์ ในการเรียนการสอน .....
5. ท่านจะนำสัญญาแห่งการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของท่านต่อไปหรือไม่ อย่างไร .....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นาง อาชัญญา รัตนอุบล เกิดวันที่ 27 กันยายน 2502 สำเร็จการศึกษาปริญญา
 ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน - สุขศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2524 และสำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
 ศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาจากโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี
 การศึกษา 2526 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จากสหรัฐอเมริกา University of Missouri -
 St Louis สาขา Secondary Education ปี 2527 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จาก
 มหาวิทยาลัยเดียวกัน สาขา Adult Education - Rescarch Design ในปี พ.ศ.2532 ปัจจุบันเป็น รอง
 ศาสตราจารย์ ระดับ 9 ภาควิชาการศึกษาจากโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย